

text 71

B 21235 E nevítaná dědictví

československý nezávislý měsíčník • ročník 3 • č. 7 (24)

tschechoslowakische unabhängige zeitschrift • jahrgang 3 • nummer 7 (24)

Foto: J. Rakušan

xxx, praha

a život jde dál...

Loňskému prvomájovému průvodu se v Praze říkalo „existenční“ — stranické prověrky a jejich existenční důsledky byly teprve v proudu; letos se průvodu účastnilo mnohonásobně méně lidí, ačkoli se předem prováděl masivní nábor a agitátoři zapisovali, kdo půjde, a také slíbenou účast 1. máje kontrolovali srovnáním se svými záznamy. V tom vidíme určitý symptom situace a nálady; partajní čistky a výhazovy vlastně pročistily a „prověřily“ v pravém slova smyslu lidi, oddělily zrno od plev a ačkoli to zní paradoxně a cynicky, splnily spíše úlohu pozitivní než naopak. I když jsou lidé pořád opatrní a uzavření, protože fízli je jak máku, i když panuje rezignace a bezmezná otrávenost, řekla bych, že ve srovnání se situací do přelomu roku 1970-71 se už neprojevují tyto jevy tak masově a silně a že spousta lidí vnitřně a leckdy i vnějškově zaujímá přiměřenější postoj než před 6-12 měsíci. Je to jen logické; tehdy ještě nikdo nevěděl přesně a s jistotou, zda se mu podaří udržet se, nikoli tak ve straně, jako především existenčně nebo ne, dnes je situace jasná a ten, kdo nemá už co ztratit, vychází z ulity. To platí především o inteligenci, nejen tvůrčí a humanitní, ale jako o celé vrstvě, která je přes momentální výkyvy a deprese konstantním nositelem pasivního odporu. To je zas logické: počet vyloučených ze strany a existenčně postižených (ať jsou nezaměstnaní nebo musí pracovat manuálně) mezi umělci, vědci a všemi ostatními členy kulturní a intelektuální fronty se pohybuje podle oborů mezi 50-70% a přesahuje tak celostátní průměr vyloučených a práce zbavených o 125-300%.

Nositelem pasivního odporu je inteligence, opakují, ale co má dělat? Zvláště, když k periodickým depresivním nárazům a k pochybnostem, jaký má jejich odpor smysl a kdy a zda se vůbec projeví, přistoupil po Husákově nechtěné děkovné řeči na slovenském i celostátním sjezdu KSČ pocit liživého ponižení a zahanbení. Poslouchají se masové západní, český vysílající rozhlasové stanice, především Svobodná Evropa (dokonce v kroužcích, jež se scházejí v bytech nezasažených rušičkami), ve stovkách ohmataných a potrháných opisů koluje každé číslo emigračního tisku (především Svědectví, Textu a Listů), ne nepatrný ohlas nacházejí pokusy o ilegální časopisy, vydávané ovšem s příšerným rizikem a značně nepravidelně (sama jsem měla v rukou tři různé), ležáky nezmizely, i když se objevují v míře mnohem nižší než ještě před necelými dvěma roky. Nej důslednějším nositelem odporu je mladá generace, jednak vysokoškolská (ze samotné Karlovy university bylo vyloučeno přes 3000 studentů a říká se, že ze všech vysokých škol ve státě byla vyloučena snad až třetina studentů), ale zejména dělnická, která se pokoušela marně po povstání polských dělníků po Novém roce organizovat stávky, ale narazila na nepochopení a zbabělost dělníků víc než třicetiletých a hlavně na pohotovost Lidových milic, jejichž stav byl už předtím trvale víc než zdvojnásoben a které se zas chovají jako v 50. letech. Lidé, kteří ještě před 21. srpem 1969 by byli rádi viděli v Husákově rafinované taktice, kterému se podaří dosáhnout i zabránit víc než Dubčekovi, ho dnes nemohou ani cítit, i když si nepřejí jeho pád, s nímž se počítá. Všeobecně převládá přo-

svědčení, že na jednom z příštích plenárních zasedání strany Husák potáhne (nejvíce lidí odhaduje datum na předěl tohoto a příštího roku). Mimochodem, všimli jste si, že po květnovém sjezdu [tedy se mu říká „patnáctý“ nebo „čtrnáctý a“)“ proniklo do výboru partaje jen 19% vyložených kolaborantů, ale do předsednictva plných 50%? To přece něco naznačuje.

Co je s Dubčekem? Je nesmysl, co tvrdí západní tisk a rozhlas, že

(pokračování na str. 6)

zemřel karel beran

Je nás o jednoho méně. Karel Beran, člen naší redakce a kamarád zemřel. Zůstává po něm mezera, kterou sotva zaplníme.

Snad právě tato mezera je měřítkem, na němž si uvědomujeme hodnotu toho, co ztrácíme. Neboť lidská osobnost je nenahraditelná a jedinečná. Nahraditelný je funkcionář, nikoliv lidské srdce a myšlení.

Dvakrát ve svém životě se Karel Beran ocitl v exilu, poprvé v roce 1938, aby se vrátil po válce se zbraní v ruce, podruhé před třemi lety, aby se věnoval svému novinářskému povolání. Dvojí emigrace a mezitím komunistický žalář. Jako příslušník západní armády je po komunistickém puči zatčen, odsouzen a uvězněn — jenom proto, aby se naplnila litera nesmyslné doktriny.

Ponižující věznění a dvojí exil, dvojí osvobozování spoutaných rukou, které měly být i tentokráte volné pro boj za svobodu, spravedlnost a trochu lidského štěstí, nevydrželo lidské srdce Karla Berana. Zastavilo se 1. července, náhle, v plné práci.

Přítel nás všech, ochotný pomáhat vždy a všude, zkušený a rutinovaný novinář, umírá sedmačtyřicetiletý, plný svého vitálního optimismu, pro který byl tolik oblíben. Umírá ve věku, kdy mnoho jiných teprve začíná vydávat plody svých dosavadních zkušeností a znalostí, kdy mnoho jiných začíná o autenticitu vlastního života teprve usilovat. Karel Beran vydával bohaté plody od svých sedmnácti let, jeho život autenticity nikdy nepostrádal.

Dlouho nebudeme moci zapomenout. Zůstává po něm mezera, v exilu dvojnásobně citelná, kterou sotva zaplníme. Smrt ho zastihla u pracovního stolu, na kterém zůstaly i poslední dva příspěvky pro TEXT 71.

Redakce

prof. šik zpřesňuje

V minulém čísle jsme uveřejnili článek pod názvem „Je komunismus životaschopný?“, ve kterém jsme se pokusili shrnout informace z více než dvouhodinové přednášky profesora Oty Šika v Mnichově. Je pochopitelné, že při zestručnění takového přednášky dochází k určitým zjednodušením. Některé mohou vést i k mylné interpretaci. V článku například stálo: „Jsem hluboce přesvědčen, že tento státní monopolistický systém na Východě není schopen dalšího rozvoje. To, že se mocenskými prostředky může udržovat ještě několik desetiletí při životě, není potvrzením jeho životaschopnosti, neboť v historii několik desetiletí nehraje žádnou roli.“ Zejména k této pasáži nám zaslal prof. Ota Šik zpřesňující výklad, který rádi zveřejňujeme:

Po rozboru vnitřních rozporů a nedostatků současného komunistického systému jsem ve své přednášce uvedl, že skutečnost jeho neukončenosti trávající existenci, udržovaná mimořádnými mocenskými prostředky, ještě není důkazem jeho budoucí životaschopnosti. Jsem hluboce přesvědčen, že se bude muset v blízké budoucnosti zásadně změnit, mají-li být překonány stále více narůstající ekonomické a sociální rozpory tohoto systému. Snažil jsem se v přednášce také narysovat mé vlastní představy o těchto budoucích změnách, jakož i předpoklady hnací síly takového vývoje. Nemohu ovšem odhadnout čas, v němž dojde k předpokládaným změnám, protože je odvislý od příliš mnoha nepředvídatelných vnitřních i vnějších politických faktorů. Neraď bych však, aby u čtenářů Textu vznikl dojem, že počítám s udržením tohoto systému „ještě několik desetiletí při životě“. Jsem naopak hluboce přesvědčen, že jeho zásadní změnu si lidé vynutí daleko dříve.

Prof. dr. Ota Šik

smutný rozhovor

S několikanásobným olympijským vítězem Emilem Zátopkem přineslo 20. července Rudé právo na téměř celé straně. Zátopek tímto rozhovorem s největší pravděpodobností zachránil svůj rozestavěný domek v Tróji a Rudé právo opět jednou přesvědčilo svět, že parťáci funkcionáři ani nepotřebují procesy, že dovedou ucelovat, koho si záměrně, až do nejlouhšího lidského ponížení.

Nejprve ale, co sděluje Emil Zátopek světu: Odmítá „dělat ze sebe novou Johanku z Arku“, připadá si jako arcibiskup z Canterbury, má „dost vysoký“ důchod 1160 Kčst, ten ale nepobírá, protože „má možnost mrknout se pod povrch naší maličké země“ a „tohle povolání mu plně vyhovuje“, již před svým „podpisem 2000 slov“ měl „nemálo pochyb o tomto prohlášení, třeba jen domyslet si, co by to znamenalo“, pak si ale řekl „že být mezi takovými významnými lidmi podepsaný, to je věc“, „ano a podepsal, to je fakt“. Ale zavínali to vlastně Smrkovský, Vaculík, Kohout a Pachman, které Zátopek jmenovitě denuncuje jako své zlé naštěpavače. A pak se masochisticky odhaluje a poskytuje klíč ke svému dosavadnímu životu a zejména i k tomu rozhovoru s Rudým právem: „Víte, já patřím mezi lidi, kteří jsou velice nešťastní, když se mají hádat.“ Tato zlatá věta, v nejlepším případě konformismu, v tomto případě kolaborantství působí otřesně na téměř pozadí, na kterém před dvěma a půl roky hledal řešení těžké situace Jan Palach.

Emil Zátopek je bývalý profesionální sportovec, potom důstojník, ve svém interview otevřeně přiznává, že vlastně v životě nepracoval, protože vysedával na deseti hodinových konferencích o jejichž užitečnosti, zdá se, nemá sám iluze. Nelze tudíž očekávat,

že nám odhalí geniální pohledy na situaci. Lze však přes toto všechno požadovat, aby se choval jako slušný člověk, tím spíše, že by „v tomto našem zřízení žil o chlebu a vodě raději, než v kapitalistickém přepychu“. Zdá se však, že chtěl, vzhledem k tomu, že už se komunisté vzájemně nepopravují, ujít právě jen tomu chlebu a vodě.

O další budoucnost má tedy Emil Zátopek postaráno. Vlastně i o tu nejvzdálenější, neboť kdykoliv by byl v budoucnu dotázán na toto interview, může sám sebe citovat: „to je zase ta moje slabost...“ sqz

nebožtík hrdina

Se zpožděním a oklikou přichází z domova zpráva o smrti Jana Surového. Jednooký hrdina od Zborova, odsouzený za kolaboraci s nacisty k trestu smrti a později omilostněný, pracoval naposledy jako hlídač na parkovišti automobilů nedaleko prozatímní budovy parlamentu na pražském Gorkého náměstí.

Napadá nám zvláštní shoda osudu tohoto muže s životem jiného armádního generála, který se dostal do popředí veřejného života za podmínek stejné pohutých. Surový, bývalý velitel československého vojska na Rusi, byl již řadu let čítankovou postavou, když národ, vybičovaný strachem o zachování suverenity státu až k téměř dokonalé jednotě, vyzdvihl tohoto nepříteli nadaného, charismatického člověka do jedné z nejvyšších funkcí ve státě. V zájmu normalizace pak Surový kolaboval. Míru jeho viny nakonec rozhodl soud.

Kresby v čísle P. Rak

Máme v tuto chvíli ovšem na mysli jiného bývalého velitele československých vojsk na Rusi, toho, který v pohutých dnech „Pražského jara“ byl rovněž vynešen až na jedno z nejvyšších míst, jež naše země může svým synům nabídnout. V den mobilizace v září 1938 skandovaly zástupy jméno „Surový“; v den okupace v srpnu 1968 jméno jiného generála.

Automaticky se nám stává otázka: uvědomil si starý muž na pražském Hradě, dověděl se o smrti svého někdejšího velitele, jak neúprosně paralelní jsou jejich osudy?

A ostatně: není známo, že by se Surový byl hubičkoval s Hitlerem, že by mu byl srdečně děkoval za okupaci. O to trapnější je životní konec toho druhého, na obě oči zdravého bývalého legionáře.

Karel Beran

reading 71

V týdnu od 12. do 17. července 1971 se v anglickém městě Readingu sešlo 40 britských, kanadských a československých odborníků na semináři o čs. reformním hnutí. Předem připravené referáty a následující diskuse přinesly některé nové dílčí pohledy na známé události, které předcházejí roku 1968, i na samotný 68. rok. Probíraly se tu okolnosti politické, ekonomické i kulturní. Hodně se také hovořilo o tisku, rozhlasu a televizi. V debatě, která byla převážně věcná a střizlivá, se pouze v tomto bodě objevil názor podstatně odlišný. Jeden z britských účastníků — je třeba říci, že z mladší generace — vyslovil domněnku, že snad přece jen měl

být spontánní útok čs. tisku v roce 1968 proti konzervativním živilům lépe řízen a v zájmu taktiky spíše mírněn. Diskutér pak tento názor jednoznačně odmítl: domnívají se totiž, že šlo o pochopitelnou spontánní explozi informací, která následovala po dlouhých letech pnutí. Kromě toho byly tiskové projevy pouze odrazem společenského vření a odleskem probíhajících společenských proměn, které byly tím osudným írnem v oku Moskvy. Mnohost přístupů k dnes už vlastně historickým chvílím 68. roku bude moci každý zájemce poznat v připravovaném sborníku z tohoto semináře. Jeho anglickou verzi pořídí readingská universita, která byla také s Ústavem pro studium Sovětského svazu při Skotské universitě v Glasgowě pořadatelem celé akce, českou versi INDEX.

Je samozřejmé, že k semináři se bezprostředně po jeho skončení vyjádřil i pražský režim. Londýnský zpravodaj Čs. rozhlasu označil akademičnost diskuse, jak si ji předem vytkl účastníci semináře, za „špinavou hru“. Protože jak on, tak zpravodaj Rudého práva připsal této schůzce dalekosáhlé důsledky, neboť prý tu šlo o taktickou poradu představitelů poražené pravice v emigraci. Tyto závěry pražských propagandistů jsou asi stejně pravdivé jako jejich údaje o účastnících semináře. Více než polovina lidí, které jmenuje Rudé právo, se v Readingu ani neobjevila.

Seriózního posudku se semináři dostalo v londýnském listě Times. Jeho zpravodaj Richard Davy s uznáním zhodnotil, že se celá záležitost odehrála bez zbytečných emocí, že se nejednalo o politicko-aktuální akci, ale o zpětné ohlednutí beze smutku, spíše s cílem

Jakou zrátu spatřuje vedení curyšského festivalu v nadiktované neúčasti Krejčovy scény, prokázala 19. června tisková konference, na níž ředitel curyšské činohry Harry Buckwitz oznámil, že Pragokonzert zájezd opětovně potvrdil a teprve v poslední chvíli jej anuloval pod záminkou „organizčních a technických důvodů“ bez ohledu na svůj smluvní závazek. Do jaké míry se v curyšské neúčasti Divadla za branou projevují důsledky kulturní politiky, vyhlášené na květnovém sjezdu KSC, není tak podstatné, jako komentář, který Buckwitz ke svému oznámení před desítkami světových korespondentů připojil. Představení pražské scény „mělo korunovat festival jako jeho zlatý hřeb“, prohlásil o Krejčově tělesu, jež jako „ensemble světové úrovně se svými dřívějšími představeními skvěle zapsalo do kulturního povědomí a také se v něm tak udrží.“ Ještě významnější je zásadní závěr, který Buckwitz z kulturní ostudy pražského režimu vyvodil: zákaz zájezdu interpretoval jako „další projev stále přicvičovaného kulturně politického kursu v Československu“ a upozornil, že „právě taková kulturní politika činí Kravě v evropském myšlení kulturním symbolem demokratického nazírání a umělecké svobody.“ Přesná prognóza evropského divadelníka, že „tvrdé zásahy proti Krejčovi a jeho divadlu se obrátí jako bumerang proti kulturní prestiži ČSSR v zahraničí“, mají jistě širší platnost — pro naše naděje a snahy pozitivní, pro pražské stalinisty negativní. -ip.

isds a my

Po masové emigraci demokratických a humanistických německých spisovatelů, vědců a publicistů před nacismem byl 1935 založen „Internationaler Verband deutschsprachiger Schriftsteller“ se sídlem v Curychu, který existuje dodnes, protože desítky německých literárních emigrantů se po válce, resp. po vzniku NSR 1949 buď nevrátili domů nebo později přesídlili do ciziny. Tato výběrová instituce dnes sdružuje přes 160 literátů, z nichž třetina žije ve Švýcarsku, 20 v USA, 13 v Izraeli, 7 v Anglii, 6 ve Švédsku, Dánsku, Holandsku a v Rakousku, další v Jižní Americe, ve Francii, v Itálii, Austrálii a Africe. Mezi jejími členy je 9 autorů světové pověsti (Golo Mann, Harry Pross, W. Sternfeld, Simon Wiesenthal), jež možno doplnit o 5 z 11 zemřelých členů (Thomas Mann, Max Brod, J. Urzidil, Karl Jaspers, H. Hesse). Svaz, který nemá povahu našich tvůrčích svazů, ale spíše organizace ochranné, usiluje zejména o obranu duchovní a myšlenkové svobody, bez ohledu na to odkud vycházejí útoky proti ní, o obranu svých členů proti omazování jejich svobody projevu, proti cenzuře a zásahům nakladatelství a — což nás musí mimořádně zajímat — o obranu lidských práv i mimo německou jazykovou oblast. Svaz se v poslední době zasazuje např. za propuštění Beaty Klarsfeld a Angely Davis, za důslednější stíhání nacistických válečných zločinců, vyslovuje se na podporu řecké a španělské emigrace a přispěl nejen k revizi rozsudku burgského procesu, ale i k předčasnému propuštění čs. spisovatele Oty Filipa.

Nejnovější je Svaz zainteresován na rozšíření své členské základny (nikoli z důvodů kvantitativních) o spisovatele, af uměleckého, vědeckého nebo publicisticko-novinářského zaměření, z řad východoevropské emigrace, pokud na Západě publikují soustavněji v německé řeči, aniž by byli německého původu. Dosud jsou členy 3 autoři z posrpnového exilu a Svaz by měl zájem o členství dalších 12–15 čs. autorů; netřeba dodávat, že při ochranné-autorské funkci Svazu, který se za své členy může zasazovat veřejně i právně, by bylo jen v zájmu našich spisovatelů, vědců a publicistů, pokud publikují jen nebo také německy, kdyby mohli k této instituci patřit. Adresa: ISDS, Postfach 257, 8804 Zürich. red.

brůžkův axiom

Československé ministerstvo školství vymyslelo pozoruhodný způsob aplikace socialistické demokracie. Vedené iluzorní snahou vybral z přihlášených uchazečů o vysokoškolské studium, jejichž počet přesahuje přibližně o 40% tzv. směrné číslo, takové adepty, kteří by snad mohli splňovat současnou představu o socialistické inteligenci, rozhodlo se uplatnit ve výběrovém řízení speciální bodovací systém. Podstata nového systému spočívá ve zvýhodnění těch zájemců o studium, jejichž rodiče byli a jsou dělníci. Dělnický otec a matka mají hodnotu 20 bodů. Pochází-li budoucí student z pohraničí, obdrží 10 bodů; dalších 10 bodů má poněkud faustovský nádech — k jejich získání není sice nutno z pohraničí pocházet, ale je tam třeba po ukončení studia nastoupit. Za tzv. profilující předmět při přijímací zkoušce (mohou být dva až tři) se získává maximálně 15 bodů, průměrný prospěch ze střední školy v rozsahu 1–3 je hodnocen 50 až 0 bodů. V praxi to tedy znamená, že například dělnický původ z Králík a věrnost těmto Králíkům i po studiu představují totéž, jako prospěch 2,6 místo prospěchu 1.

Zůstaňme ještě krátce u oně zvláštní renty, kterou dědi hoši a děvčata, jejichž rodiče byli a jsou dělníci. Dnešní maturanti se narodili v roce 1952–53. Kdo tenkrát byl a hlavně do dneška zůstal dělníkem? Dělníci-komunisté s ambicemi a dělníci-kariéristé již dávno opustili své soustrahy a lopaty a stali se funkcionáři, příslušníky SNB a StB, důstojníky, úředníky apod. A ti, co dělníky zůstali nebo se jimi nedobrovolně stali, k pilířům dnešního režimu rozhodně nepatří. Takže těch 20 bodů se asi mine účinkem. Nicméně myšlenka je to zajímavá. Snad by se dala použít i jinde. Třeba ve sportu. Lehcí atleti z dělnických rodin by například mohli při překážkovém běhu skákat přes nižší překážky než závodníci z nedělnických rodin. Kdyby ani toto opatření nepomohlo, mohla by se nedělnickým běžcům přivázat na nohu koule. A pak by se vidělo, kdo je lepší.

Josef Hladík

poznámka

Někteří členové redakční rady TEXTu dostali v poslední době řadu dopisů a telefonických sdělení, v nichž čtenáři protestují proti zveřejnění zprávy o založení Národního centra ve Vídni, ve dvojčísle 4–5 našeho listu. Protesty vyjadřovaly ve většině názor, že zmíněná organizace, o jejíž zakladatelích, reprezentantech (p. Liška), zdrojích, rozpočtu a konkrétních politických úmyslech není jasno, se neoprávněně vydává za jakéhosi mluvčího československých politických uprchlíků předsrpnových a posrpnových. Upozorněno bylo také na to, že organizace se prý stejně neoprávněně odvolává na morální podporu ze stran jednotlivců, kteří s ní nemají, nebo nechtějí mít nic společného. Některé z protestujících čtenářů zaslali redakci v německém jazyce vydané dokumenty této organizace, které obsahují některé sporné formulované záměry a postoje.

TEXT považuje proto za nutné upozornit znovu na to, že ve snaze své členáře všestranně informovat, otiskl, podobně jako to činil v jiných případech, také zprávu o založení zmíněné organizace. Obsah zprávy byl TEXTu poskytnut jejím zástupcem. TEXT nemá v úmyslu, jak také z otisknutí zprávy vyplývá, zaujímat k celé věci, prozatím, hodnotící stanovisko.

TEXT

bronslav úlehla

co dělat, co nedělat

Bylo už napsáno (myslím, že v jednom článku I. Pfaffa), že počátky moderní české politiky jsou poznamenány sporem mezi jejím idealistickým a realistickým směrem. Ani jednomu ani druhému není možné upírat dobrou vůli dosáhnout maxima v úsilí o vymanění se z nadvlády Vídně. Zatímco první hledali oporu u jejího nepřítele, kterého viděli především v Rusku, uvědomovali si druhí, že panslavismus je pro Rusko v českém případě jenom **politickou agitací**, oslabující protivníka, ale **ne politickým cílem**. (Nehledě na to, že by jeho realizace vedla z deště pod okap.) Vycházeli z geografického situování Čech mezi dvěma expanzivními velmocemi. Německem a Ruskem. To je vedlo k tomu (i po vypuknutí války) hledat řešení v rámci vnitřně reformovaného Rakouska-Uherska.¹

Výsledek I. světové války jako by je však uvědomil z přizemnosti. Pod záštitou Dohody, podle oficiálního výkladu ve jménu práva národů na sebeurčení, vzniklo samostatné Československo jako „logický výsledek střetnutí demokracie, reprezentované státy Dohody nad nedemokratickými centrálními mocnostmi“. K ruské revoluci, podle této interpretace, přý došlo právě pro nesourodost aliance mezi samoděržavím a západními demokraciemi.) Obdobně byla později interpretována II. světová válka: obraz SSSR, který do tohoto schématu nezapadal, byl přizpůsobován tak, že přý se tato velmoc po období revolučního násilí obrací k demokratizaci a že válečné společenství tento vývoj v mírových letech urychluje.

České politické myšlení se tak dostalo pod vliv nepravdivého **mýtu o rozhodující úloze** (často nekriticky idealizovaných) **eticko-politických postulatů, jakožto faktorů mezinárodních vztahů**, což zastíralo jejich skutečnou podstatu. Ostatně také v dalším čtvrtstolletí byly tyto deformace politického myšlení udržovány mýty o zástitě socialismu na jedné a zástitě demokracie na druhé straně, ač každý mohl sledovat jak s pomocí demokracie USA je instalována vojenská diktatura v Řecku a uskutečňován „humanismus“ ve Vietnamu,² a jak v duchu „proletářského internacionalismu“, dodávají Sověti polské uhlí Francovi ke zlomení stávky španělských horníků, namířené proti jeho režimu apod. Rada příkladů by byla velmi dlouhá.

Spolu s tím vytvořil I. i II. odboj ještě jeden mýtus, mýtus „vděku“. Nejdříve Wilsonově Americe a také Francii a Anglii, pak SSSR a také Americe a Anglii.³ Vděku za osvobození, které bylo ve skutečnosti vadlejší produktem jejich vlastních velmocenských zájmů a protihodnotou za naši pomoc. V I. světové válce došlo k uznání programu zahraničního odboje v okamžiku, kdy se čs. armáda stala důležitou vojenskou silou Dohody, a projekt samostatného státu nástrojem k vnitřnímu rozkladu Rakouska; dokud Dohoda spoléhala, že se jí podaří německo-rakouský spolek rozbit, nechťta Rakousko dráždí a její poměr k naší zahraniční akci byl velmi laxní. Také Mnichov nebyl jen flagrantním porušením mezinárodních dohod, ale především výrazem velmocenských zájmů. Ohlas, který vyvolal ve světovém veřejném mínění hrál sice jistou roli, ale ne rozhodující: v případě Francie reminiscence na válečné útrapy a možnost jejich opakování rychle přehlušily trauma ze zrady na „přátelích“. Podobně tomu bylo i v průběhu II. světové války. Konec konců: ani jedna, ani druhá armáda se nemohla přece zastavit před hranicemi ČSR a „neosvobodit“ nás. „Obnovení ČSR v původních hranicích“, sledovalo především oslabení Německa po válce, a vyvarování se nových sporů v protihitlerovské alianci. Celé poválečné uspořádání Evropy je ostatně výsledkem velmocenských dohod. Ve

slovech soucitu nad osudy východních národů zaznívá proto i soustrast nad neprozřetelností, která působí komplikace těm, kteří tato slova vyslovují.

Zbavit se mýtu o „vyšších principech“ v mezinárodních vztazích může být bolestivé, ale předchází to kocovinu ze zklamaných iluzí. Plyne z toho však i další poučení: nežmoulat poníženě klobouk v ruce je předpokladem, abychom za příznivé konstelace dosáhli toho, čeho dosáhnout můžeme a nevyšli z toho tak, že se spokojíme s vděkem za to, že nám někdo dovolí klobouk si opět posadit na hlavu. Národy nemusí být jen bezmocným objektem velmocenské hry. Právě současná doba má pro to dost důkazů. Vyžaduje to však **uvědomit si souvislosti, míru a směr zájmů** všech ve hře zúčastněných a **vyjasnit si tak možnosti a způsob manévrování**.

Výška latky, kterou si tak můžeme ve svých cílech nastavit, se tím proti některým představám snižuje, „svaté ideály“ ztrácí svůj glanc, slova se umenší. Máme však na vybranou. Buď sami sobě a pokud s nimi netvoříme jen deklarativní celek, tedy i těm doma, budeme kreslit mlhavé obrysy ideálního ráje (v tom případě je lépe dát se na faráře, protože je to upřímnější, je to slib ráje až na onom světě), nebo **hledat s vědomím těchto omezení, kontury postupně dosažitelných cílů**, nesplňujících sice ideál, ale přinášející reálné zlepšování podmínek doma.

Základním **faktem**, z něhož musíme vycházet, je v současné době **existence dvou bloků** ve světě a jejich rovnováha. Změnit tuto situaci by mohl jedině radikálně působící nový faktor, jakým je třeba válečný konflikt, vnitřní mocenský zvrat, vědecký objev, který by rozhodným způsobem změnil vojenskou rovnováhu. Počítat s takovými možnostmi znamená pro jejich mlhavost dostat se do sféry dohady a přání. (Těm, kteří v tomto okamžiku vzrušeně mávají Masarykovým příkladem je třeba připomenout, že nejsme na počátku r. 1918.) To, na které straně jsme, je dáno a **níc na tom nezmění naše přání ani krásná slova ke Dni porobených národů**. Víc než dvacet uplynulých let o tom mohlo přesvědčit i toho nejzarytějšího pochybovače. Nejsou slejně pronášena s úmyslem něco změnit, ale působit ve vlastním mocenském zájmu. Nemůžeme na ně spoléhat, ale musíme s nimi, v tomto omezeném rozsahu v naší kalkulaci počítat.

Po čtvrt století tohoto „zabetonovaného“ stavu nastává ve formě uspořádání Evropy a světa v současné době pohyb, jehož výrazem jsou snahy o zmírnění napětí v Evropě. Není příliš užitečné mudrování, zda to skončí dobře či špatně. Musíme však kalkulovat s možnými výsledky. Ty jsou:

A) Přesun sil ve prospěch Východu.

B) Přesun sil ve prospěch Západu.

C) K přesunu sil nedojde, ale dojde ke skutečnému zmírnění napětí, a tím k „odbourání se“ z dosavadního bezprostředního zaklesnutí velmocí.

D) Nedojde ke zmírnění napětí ani k „odpoutání se“.

Ad A): Nemáme co ztratit, ztratit mohou jen iluzionisté své iluze. Spíš naopak. Zvýšení počtu ovládaných by rozšířilo počet nespokojených a zvětšilo obliče ovládaných, které s časem rostou, jak vidíme.

Ad B): Můžeme jen získat. Oslabení mocenské pozice Moskvy by jen rozšířilo naše vnitřní možnosti ve směru, kterým jde tlak nespokojenosti vnitřní.

Případ A a B je však možný jen (a) pokud by se jedna s obou stran dopustila chyb (jen mizerný šachista však kalkuluje s chybou soupeře), nebo (b) pokud by se v rovnováze sil objevil faktor, který by ji porušil. Mohla by se jím stát Čína. Ve svém vlastním zájmu by hledala ony body, které by mohly oslabit její protivníky. Jsme jed-

ním z oněch bodů ve vztahu k SSSR. Musíme se v takovém případě vystříhat chyby pražského jara, kdy pro nás byla atraktivnější absurdnost plavby Velkého Mao ve Zluté řece za skandování miliónu, než mocenský faktor této nespočetné lidské masy; nechť plave tisíc let Velký Mao, pokud plave ve Zluté řece, poněvadž není pravděpodobné, že by se jeho kuň doklopýtal napojil se k Vltavě.

Ad C): Zmírnění napětí v Evropě a „odpoutání se“ bude mít za následek zmírnění centrálního tlaku uvnitř bloků. Tím se uvolní prostor pro tlak oněch sil, které v nich už nyní působí, ale jsou násilně neutralizovány, protože vzhledem k bezprostřednímu „zaklesnutí“ je to nutné k udržení rovnováhy.

Ad D): Škrtněme ze situace C vliv zahraničních faktorů, zbývá narůstání vnitřního tlaku.

Společným faktorem všech čtyř možností je tedy existence vnitřního tlaku. Je nepopíratelný, vývěřá z politické, hospodářské a společenské krize. Rok 1968 byl jeho výrazem, intervence jeho utlumením, ne řešením. Omezení jeho působení jen na rok 1968 nebo nejbližší roky před ním by znamenalo nevidět vývoj. Tak jako v minulosti byl prostor pro jeho uplatnění omezený, nebude neomezený ani v budoucnosti. Ale bude se vždy znovu a trvale rozšiřovat i přes dočasně porážky. Je dobré připomenout si rozmach r. 1968, spisovatelský sjezd, v politických kuloárech tehdy předložené požadavky větší autonomie nekomunistických politických sil. Po porážce se situace rychle stabilizovala, ale na příznivější úrovni než před tím. Podobné vlny se i v dalším vývoji – i když ne tak markantně – znovu objevovaly. Rok 1968 byl jejich vyvrcholením a nesmí nás proto mast nynější odliv. Důkazy odporu nemusí být zřetelné, ale nemohou nebyť, protože masy obyvatelstva prošly hlubokou historicko-politickou zkušeností.

Situace D je tedy základním modelem ve všech ostatních případech může dojít k vytvoření lepších podmínek. Nejsnadnější se při tom jeví situace C. Z toho je nutno vycházet.

Cíl, který si může stavět hnutí doma a které může stavět exil venku, jsou etapové akční cíle, ne finální. Jsou to především potenciálně dosažitelné cíle. Stavění **absolutních cílů nemobilizuje, ale odzbrojuje pro jejich nerealizovatelnost**. Základnou těchto akčních etapových cílů zůstane ještě dlouho r. 1968; představuje v myslích lidí, kteří myslí a žijí v daných podmínkách cíl za současné situace maximálně možný. To nemusí uspokojovat – a taky že to nespokojuje – „teoretiky“, uzavírající mimo tento čas a prostor. Zamířenosť pohledu vpřed jako důsledek zpětného vývoje doma je svědčí k pohledu vzad. Začínají klást otázku r. 1948, otázku politické plurality a jiné.⁴ Kritizují reformní komunisty, že se v této věci v r. 1968 jasně nevyslovili. Zapominají, že si sami, ve své většině, byli tehdy víc vědomi úskalí celého vývoje a nutně omezenosti rychlosti postupu a napomínali často k opatrnosti: ještě nedávno mnoho podobných hlasů přislovalo nezdar přílišnému chvatu. R. 1948 je dnes historickou, ne aktuálně politickou záležitostí. Požadavek plurality je akademickým, jednak v daných podmínkách, jednak tím, že je kladen, protože sám o sobě je perspektivně programově nesporný.

Je možné vytvářet v exilu (doma by to každý považoval za naivní) dalekosáhlé programy, dohody, je možné vytvářet společenství a zakládat reprezentace, jak je v tomto kraji zvykem. Jednou z kladných stránek tohoto exilu je, že se zatím nechýtal takových oblak. Bude dobře, nebude-li to dělat ani dál a místo toho si bude pro praktickou činnost klást praktické úkoly a cíle: vytvářet zvenčí tlak, který bude paralyzovat domácí snahy po návratu k policejním metodám (i když se budou lišit od padesátých let), bránit izolaci domova před světem a obráceně, diskreditovat vládnoucí garnituru, posilovat ideový domácí tendence k demokratizaci, k zeslabování ekonomického direkti-

vismu, bránit zdogmatizování duchovní sféry. V závislosti na vývoji doma bude možné mety těchto akčních cílů posunovat dopředu a rozšiřovat je tak, aby stále byly cíly, ale přitom cíly dohlednými.

Ze přitom půjde o demokratizaci, je jasné všem. Ze přitom nemůže být brána v pochybnost socialistická základna, by mělo být také jasné všem, kteří uvažují reálně se znalostí věci. Ne, v tomto případě, pro omezenost možností, ale proto, že každá snaha zvenčí musí mít oporu doma. Snahy, které by neměly socialistický charakter (a ani „švédský“, ani „západoněmecký“, ani rakouský“, nebo jiný, ale ze skutečnosti československé společnosti vycházející) s touto podporou počítat nemohou. Přes všechny uznávané a žádoucí znaky západní konzumní společnosti a jejich „socialismů“, je to poznání, které učinil i posrpnový exil, nebo alespoň jeho soudný čast.

Vývoj na mezinárodní scéně může náš prostor rozšiřovat. Některé síly při tom mohou být našimi spojenci, pokud dojde mezi nimi a námi k překrývání zájmů. Bylo by chybné nevyužít je. Musíme však obezřetně posuzovat, zda jde o skutečnou shodu, či zda je pro ně československá otázka jen – i když hluchým – propagandistickým argumentem. Tak tomu je především u těch, kteří ji používají k narušování současného trendu vývoje evropské politiky. Uplynulé čtvrtstoletí a perspektiva konzervace tohoto stavu musí být pro nás odstrašující.

Je dokonce myslitelné, že v některé fázi nového vývoje by se mohla československá otázka stát

maliar tatier

Krátko po smrti Martina Benku stráca Slovensko ďalšiu výraznú osobnosť výtvarného umenia. V Kežmarku, v úctyhodnom veku 82 rokov, zomrel akademický maliar Jaroslav Votruba. Jeden z najreprezentatívnejších zobrazovalateľov tatranskej prírody a jeden z predných predstaviteľov slovenskej krajinomalby vôbec.

Jaroslav Votruba je zároveň príkladom úzkych kultúrnych stykov medzi Čechmi a Slovákmi. Ba ešte viac: príkladom ako sa z českého výtvarníka stal úprimným priateľom Slovákov a nakoniec, po dlhoročnej asimilácii, slovenským výtvarníkom a Slovákom citom i presvedčením.

Votruba pochádzal z okolia Prahy. V Prahe vystudoval a po štúdiách pôsobil na Hanej. Už vtedy, pred prívou svetovou vojnou, dostal sa do styku so Slovenskom, ktoré ho natoľko očarilo, že sa nakoniec sem presťahoval, a usadil sa v Bratislave. Jeho byt a ate-

proč si rajlichu považujú

Vážení, znáte Haag? Je to město nejen hlavní, kde královna má po předcích svůj hradek s přilehlým rybníčkem a velvyslanci, nýbrž i velmi vládní, důstojné, šosácké a konzervativní. Nemusím podotýkat, že v takovém městě žádní hippies a provos nemají na růžích tento... Zato osoby solidní a dila muzeální jsou tam vítána. Do města důstojného páprdrovství si, prosím, jednoho dne přijede Rajlich Tomáš, synek učitelský z Dírné na Jindřichohradecku, dokonce i s Jituškou (manželkou). To je jednak několikanásobní vyloženina (v Haagu), jednak neprozíravost od konkrétní – nemalíře a po-sochaře – neboli uměleckého pokrokaře. Kdyby se snad uchýtil v jiném městě, prosím, neboť Holendři čili Pejibáci se snaží být v umění ti z nejpokrokovatějších; ale v Haagu? – A vidíte! Pravidla mají své výjimky a jedna z nich vyšla i na Rajlichu. Možná, že spolupůsobilo v té vlasti Mondrianové, že Rajlich je zadobře s pravouhlými plastikami i výkresy, dokonce tuto víru šířil na samém pomezí karpatském, prakticky mezi salašníky a vlky. To se teda musí ocenit a Holandané měli uznání. Nejdřív mu dali dlouhodobé stipko (jme-

předmětem širšího zájmu. Ne z důvodu „humanity“ a „mezinárodní spravedlnosti“, ani „Charty lidských práv“, ale z vlastního zájmu těch, kteří budou chtít důkazy zmírnutí napětí, jehož bezpečným barometrem by bylo vnitřní uvolnění ve východních státech.

To vše však ukáže čas. Čeho je však třeba, je méně vzletného klání a nereálného programování a víc, hodně víc drobné – a ne „světoborné“ – aktivity, směřující v této chvíli především domu, aktivity doma potřebné a doma použitelné. Ti, kteří tak chápou své poslání zde, by se měli akčně sjednotit. Především oni.

¹ Ba i po válce stále uvažovali o nutnosti vytvořit celek, který by zahrnoval i další státy. Malá dohoda byla jen velmi nedokonalou podobou takového řešení.

² Článek byl napsán před odhalením pozadí intervence ve Vietnamu.

³ Naklonost k „vděku“ je v české politice ostatně starého data. V bouřích osmačtyřicátého roku minulého století přispěla česká politika k porážce maďarské revoluce v naďěl, že se jí dostane z vděčnosti nějakých koncesí. Dostalo se jí – 10 let Bachova absolutismu: Maďaři si o 20 let později dualismus přece jen vynutili a Čechy s Moravou, průmyslově nejvyspělejší země monarchie a kulturně stojící daleko před Uhrami, které ještě pamatovaly tureckou okupaci, byly politicky degradovány.

⁴ Tak např. Tigrid ve Svědectví č. 40, spisovatel K. Nešvera, R. Ströbinger (Kyselé jablko) v Textu a jini.

liér na Palisádach boli dlhé roky strediskom spoločenských a výtvarných kontaktov. Stretali sa tu nielen výtvarníci, ale i kultúrni a politickí činitelia.

Votruba záujem na Slovensku patril najprv Záhoriu a bratislavskému okoliu, najmä Malým Karpátom. V polovici 30-tych rokov sa zalúbil do Tatier. Možno to brat doslova, lebo od roku 1935 jeho život patril takmer výlučne Vysokým Tatram. Zobrazil ich na premnohých olejoch, akvareloch, kresbách a drevovytlačoch.

Pochopiteľne, že moderný výtvarný výraz i v krajinomalbe má iné a väčšie požiadavky. Ale Votruba bol samým sebou v živote a zostal nim aj v umení.

V duši slovenského ľudu získal si vďaka a trvalé miesto. Jeho oleje, tempery a grafiky, toto bohaté album slovenskej krajinomalby, zostávajú po ňom ako nehybná pamiatka. -ap-

ivan sviták imaginace

Povídka na dobrou noc, věnovaná povznesení zemědělské výroby v Californii a okolí.

Byla jednou jedna mladá kráva, a ta se jmenovala Babeta. Byla hrozně ambiciózní, a tak si usmyslela, že bude létat. „Ty seš ale kráva“, říkala jí dospělá dobytčata, „krávy se disciplinovaně pasou, ale nelétají.“ Když Babeta poprvé v rodinném kruhu prohlásila, že chce létat, otec-býk pravil: „Bože, to máme tele. Ta dnešní škola nenaучí žáky ani rozlišovat mezi plácivem a dobytčaty. Kam to spějeme?“ Pro Babetu byl otec stále ještě zdrojem autority, a protože byla domácí vychovaná tele, zapochoybovala o svých možnostech. Ale brzy nato se seznámila s teoriemi doktora Spocka, emancipovala se od rodinného vlivu a nabyla přesvědčení, že tatínek je vůl. Protože touha létat neochabovala, tele začalo zase toužebně vzhlížet do nebe, zejména v hodinách matematiky. Když se Babeta svěřila kamarádkám, že touží po aeronautice, případně kosmonautice, kamarádky řekly: „Ty snad bereš LSD. Kde se v tobě takový voloviny berou?“

Tele bylo smutné, protože nikdo nechápal idealistické sklony dychtivého mládě. Létání připadalo všem nemístné, protože kráva je kráva a basta a šlus a konec diskuse a báb pěstí do stolu. Kam bychom dospěli s takovou imaginací. A tak se Babeta rozhodla, že na to půjde vědecky. Šla za nejchytřejším spolužákem — bykem, který vynikal ve přírodních vědách a matematice, ale zas měl čtyřku z přežvykování, což byl na té škole moc povážlivý nedostatek. A ten mladý býček povídal teletě: „To je jednoduchý, když chceš létat, potřebuješ vznášedlo, to jest vrtuli, která by překonala zemskou tíži a zdroj energie, který by tu vrtuli poháněl. Přijď zjeztra večer, já se oleju z přežvykování a udělám ti tu vrtuli.“ A opravdu, býček tu vrtuli udělal, spojil ji s baterkami, a když Babeta přišla, zkusili, jestli vznášedlo bude fungovat. Tele si natáhlo přes záda opasek, na němž byla nahoře připevněna vrtule a dole byly baterky, co roztláčely vrtuli. Babeta se poprvé vznesla do nebe a zabušela nadšením, takže ani neslyšela, jak jí býček říká: „Baterky musíš vždycky pořádně na-

bit, jinak by ti při letu selhaly a poškodila by sis přežvykovadla.“ Babeta měla ze vznášedla takovou radost, že pocítila k býčkově sympatie a udělal na něj telecí oči. Ale býček nic, byl ještě spíš na vědu.

Babeta začala trénovat létání na zahradě, když nikdo nebyl doma a rodiče v práci, to jest na pastvě. Napřed se vznášela jen trochu, tak metr nebo dva nad zemí, ale pak si dodávala odvahu, kroužila nad barákem, udělala piruetu, přistála na komíně a hned zase nahoru, hned dolů, vybírala zatímčky a dělala loopingy, až se stala úplnou akrobatkou v létání. Už, už snila o titulcích v novinách — Kráva Babeta přebornicí v astronautice — Létající kráva dobývá vesmír apod. Jenže zrovna tehdy to prasklo. Vedle u sousedů byl nemocný, který byl lékařsky uznán neschopen pastvy, a tak si hověl na zahradě a trochu pil — přesněji řečeno hodně pil. A na jedinou vidí — bože — u sousedů nad barákem lítá kráva a vypadá zrovna jako Babeta. Napřed si děda myslel, že špatně vidí, že je to jen obyčejná helikoptéra, která vypadá jako kráva. Ale ne, byla to opravdu kráva, která lítá. Děda zavřel oči, jestli nemá halucinace, ale když je otevřel, kráva si to plachtila právě kolem komína. Když si děda uvědomil, že to je doopravdy, začal křičet: „Pomoc, pomoc, tady lítá kráva!“ A utíkal na pastvu. Jenomže, jak tak křičel, naše tele se taky polekalo, schovalo vznášedlo a honem na louku a hned se začalo pěkně disciplinovaně pásť. Když děda přiběhl na pastvu, nikdo mu nevěřil, a všichni si mysleli, že si děda prostě moc přihnul. Předseda živýkáci komise mu povídá: „To jsou halucinace, půjdeš na vyšetření. Sousedovic Babeta se přece tamhle pase. Cožpak to nevidíš?“ A ukázal na Babetu, která se opodál živila a dělala jakoby nic.

Jenže brzy potom, zase někdo zahlédl tele lítat. A od té doby už nepřestaly pověsti, že v oné obci mají krávu, která létá a v okolních vesnicích se říkálo, že tam v obci na Hukvaldech prý dokonce všechny krávy létají a ještě kus dál se vážně tvrdilo, že právě táhnou do teplých krajín. A tak tomu postupně začali lidé věřit, povídali si, kdy kdo kde viděl krávu létat. I děti si o tom povídaly a najednou to byl fakt. Tehdy se v místním tisku objevily populární vědecké články, v nichž pan učitel vysvětloval, že krávy nemohou překonat zemskou tíži, že je sice možné věřit v létající talíře, ale věřit v létající krávy je proti zdravému rozumu, že to je znevažování odkazu Ciolkovského, a že proti těmto přežitkům minulosti je třeba vést nesmířitelný ideologický boj. Pan učitel rovněž uvedl, že zdrojem těchto zpráv je vzrušená imaginace, konkrétně nejmenovaný občan X

(každý věděl, že je to děda), který je známý alkoholik a je v trvalé psychiatrické péči ohledně halucinací, což byla nesporná pravda. Jenže to víte, dobytek věří spíše legendám, než panu učiteli, takže to nepomohlo a za chvíli zas někdo viděl létat krávu, prý i dvě na Hukvalech, ve Sklenově, kolem hradu, v oboře a dokonce prý i u Rychaltic. Babeta z toho začala mít švandu. Specializovala se na létání za šera, naučila se moc pěkně bučet, takže byla něco jako obecní strašidlo. Vždycky k večeru létala k tomu býčkově, aby ji nabyl baterky a vykládala mu koho a jak vystrašila. Moc se tomu vždycky nasmáli a bejček si na Babetu zvykl, ačkoliv si myslel — takový tele. Nakonec se trochu zamiloval a už nebyl tak pilný v matematice a došel k závěru, že je asi vůl, když se zamiloval do takového telete. Když se na něj Babeta jednou podívala svými telecíma očima, propadl býček citům do té míry, že zapomněl nabít i baterku. A co se nestalo, panečku. Druhý den k večeru se Babeta zase rozletěla do světa a pěkně si to kroužila, hů, hů, hů, když tu najednou se vrtule přestala točit. Kráva spadla z vejšky dolů a zlomila si nohu. Když se kolem ní seběhl okolní dobytek, řekla Babeta, že se polekala, protože viděla letět strašidlo a slyšela ho houkat. Rozběhla se, uklouzla a zlomila si nohu. Krávy okolo říkaly, že taky slyšely to hů, hů, hů, že se to takhle nemůže nechat a že obec musí zakročit. Taky zakročila. Našší přežvykující začali znovu se stmění pravidelně ozbrojené hlídky. Jenže nic se nedělo, protože Babeta měla nohu v sádře. Pouze dobytčí mládež dělala večer na sebe schválně hů, hů, hů, aby postrašilo rodičovské hlídky. Až jednou měl hlídku onen děda, co hodně pil. Zrovna onoho večera navštívil však mladý býček — vynálezce vznášedla — svou přítelkyni Babetu. A aby byl dřív doma, vypůjčil si vznášedlo, nabíl baterku a po půlnoci vyrazil k domovu. Jak tak letěl v krásné měsíční jasné noci — ani nehoukal — najednou uslyšel: „Hall, nebo sřelím!“ — a děda na něj mířil s puškou. Bejček honem zahnul za komín a slyší prásk, prásk. Děda pálil z brokovnice. Jenže děda byl zas nalitej, takže nic netrefil, jen trochu provrtal vrtuli. Druhý den si celá obec vypravovala, že děda zastřelil strašidlo. Moc se mu sice nevěřilo, ale je pravda, že od té doby už na Hukvaldech nestrašilo. Pan učitel se usmíval a říkal, že osvětlová práce dělá základy v převýchově našeho dobytka. Okresní psychiatr říkal, že jde o jedinečný případ halucinogenní psychózy a její represe a napsal o tom odborné pojednání pod názvem — Létající krávy a imaginární potenciál našich přežvykavců.

Dopravdy tomu bylo tak, že vznášedlo se muselo napřed opravit a tele Babeta kvůli té noze v gypsu se přestalo zajímat dočasně o létání, zatím co býček začal tele bavit, i když zrovna nenabíjel baterky. Chodili spolu do tanečních a brzy byla svatba. Babeta se potom dala na háčkování, což se mezi dobytkem považovalo rovněž za extrémismus. Býček se začal pěkně pásť a přírodními vědami se zabýval jen zřídka pod vedením pana učitele, jenž dokazoval zákony gravitace a zejména s oblibou dovozoval, že krávy nemohou létat, protože kráva je kráva a kosmonaut je kosmonaut. Kdežto kdyby kráva byla kosmonaut, kosmonaut by byl kráva, což je urážka pokroku. Pak učitel rád uváděl příklady z dějin obce Hukvaldy, vykládal o masové iluzi ohledně létajících krav a odvolával se na vědecký článek psychiatra dodávaje, že jediný

známý příklad létající krávy byla letecká přeprava hrdinky družstevního přežvykování, vynikající dojnice na mezinárodní výstavu dobytka, ha, ha, ha. Býček si myslel, pan učitel je vůl, ale neřekl to, protože by byl dostal horší pastvu. Jen ho tak jednou napadlo, že by měl opravit to vznášedlo. Brzy na to přišlo ze školy za Babetkou její malé telátko, hodí tašku na stůl a povídá: „Mámo, pan učitel nám říkal, že prý kdysi u nás dobytek věřil, že krávy mohou létat jako ptáci. Může kráva létat?“ Babeta se trochu zamyslela a povídá: „To jsou takové legendy, viš, imaginace.“ A zase začala háčkovat. Telátko přistisklo nos na okno a podívalo se ven na louku. A jak se tak kouká, najednou vidí, jak si to táta frčí kolem oken rovnou do nebe. „Jú, to je imaginace,“ povídala malá Babetka a měla pravdu, protože imaginace to opravdu byla.

petr vinohrad

nerozumím

Měl by ses začít voblíkat, chlapče.

Že se ti nechce? To mě nezajímá, dole čekají další.

Přestaň mě vobjímat, nejsem tvoja máma.

Jak to, že nemáš mámu? Aha, už rozumím, tady ji nemáš.

A kde je?

Za hranicema? Ne, máš pravdu, tam jsem ještě nebyla.

Říkáš, že je tam krásně, hm, to je jedno. Já jsem tady spokojená.

Stejská se ti po ní? Tak proč za ní nejedeš?

Nemůžeš? Tomu nerozumím.

Hoď na sebe šaty!

Eště's tu nikdy nebyl, že?

Já taky utíkala z domova. Táta mi rozbil hubu, že sem spala s chlapem. Bylo mi šestnáct.

Jak to, že se ti doma líbilo? Proč's tedy utíkal?

Tomu nerozumím.

Seš moc štíhlej, málo jíš, vid? Počkej, zapnu ti kalhoty.

Proč se ti tak třesou ruce?

Že sem na tebe milá? Kecáš. Máš nakřivo kravatu. Už je to dobrý.

Máš pravdu, mě taky dlouho nikdo nepohladil.

Musíš vypadnout, stará by nadávala.

Tolik peněz mi nedávej, stačí tenhle papírek. Za to vostatní kup mámě šaty.

Tak už padej, čeká mě rychta, byl's teprv třetí.

Proč děkuješ, když's platil?

Tak čau a dole řekni, že je vše O. K.

rozhovor slávy volného s prof. václavem holešovským

Pane profesore, vy dnes působíte na universitě ve státě Massachusetts, to jistě není vaše první universita od té doby, kdy jste v roce 1948 odešel z Československa.

První universita, na té jsem ovšem nepůsobil jako profesor, ale jako student, byla pařížská Sorbona. Od roku 1957 jsem studoval na Columbijské universitě a od roku 1962 jsem tam učil. Hlavně jsem ovšem pracoval ve výzkumném ústavu, který studoval hospodářské poměry ve

východní Evropě. Teprve od roku 1965 přednáším národní hospodářství na universitě státu Massachusetts, v malém universitním městečku, jménem Amherst. V současné době dokončuji sbírání materiálu pro monografii o československém hospodářství.

Ovšem tématem našeho rozhovoru nebude Československo. Chci bych s vámi hovořit o Americe. Začnu otázkou, která asi v těchto dnech vzrušila celý svět, to je oznámení Nixonovy cesty do Číny. Je to jistě nemalá věc, jestliže se prezident amerických států rozhodl k tomuto kroku. Jak vy posuzujete tento krok a v jakých ho vidíte souvislostech?

Hodnotím Nixonovu cestu do Číny zásadně pozitivně. Domnívám se, že patří do širšího konceptu americké mezinárodní politiky, která se začíná pohybovat v klasickém trojúhelníku, kde existují tři mocnosti a každá z nich se snaží vytvořit situaci, ve které by ona sama nebyla izolována. Po dlouhou dobu se zdálo, že právě Amerika je ta izolovaná mocnost — to je pokud trvalo spojení mezi Čínou a Sovětským svazem. Pak následovalo určité intermezzo,

kdy se nevědělo přesně co a jak; Čína samostatná a jaksi ozbrojená na všechny strany. A teď zahájení ne snad přímo nového spojení, ale určité nové konstelace, ve které se tím izolovaným stává Sovětský svaz.

Myslím, že právě na tomto určitém americko-čínském sblížení se prokazuje, jak prakticky nepatrnou roli hraje ideologie v reálné politice.

Rekl bych, že čínská ochota sblížit se s Amerikou je pouze dokladem toho, jak vážně Čína hodnotí nebezpečí invaze ze strany Sovětského svazu. Uvědomuje si, že to, co dělal dosud na čínských hranicích nebyly je tom takové hrátky, ale že v tom opravdu vězí vážné nebezpečí, analogické dejme tomu invazi do Československa nebo nynějšího nátlaku na Rumunsko či na Jugoslávii. Jinými slovy Brežněvova doktrína v praxi a pocit, že Sovětský svaz by neváhal se zastavít ani před riskem tak velkého konfliktu, jaký by mohl vypuknout mezi ním a Čínou.

Domníváte se, že podobně jako vy, bude hodnotit připravovanou cestu prezidenta Nixona do Číny i americká veřejnost?

O tom, bohužel, pochybuji. Tam se bude interpretovat ve vágních morálně ideologických kategoriích, jako dejme tomu další krok k uskutečňování politiky koexistence. Zatím, jak jsem řekl, celá věc se musí správně interpretovat v reálné politických kategoriích.

Ovšem koexistence je nutnost.

Ano, jenže jsem přesvědčen, že právě koexistenci je nejlépe pomoci tím, když ten nejagresivnější z té trojky bude izolován. Chcete-li nasadit tuto otázku na zájem světové míru, pak se domnívám, že právě praktické reálné politické kroky tohoto druhu posilují naději na světový mír. Zatímco jakékoliv bratříčkování, politika postavená na ústupcích nebo dohodě za každou cenu (neboť nad námi visí nukleární nebezpečí) vedou k posilování nejagresivnějšího ohníska ve světě, a tím vytvářejí situaci, ve které je světový mír stále více a více ohrožen.

Konečně historie ne tak dávna s expanzivností nacistického Německa ukázala, že politika ústupků k němu dobrému nevede.

To je pravda, ale tuhle paralelu si dnes ani americké ani západní veřejné světové mínění nechce připouštět. To je jedna slabina současné situace. Americká vláda má zeslabenou pozici, poněvadž veřejné mínění je ve stavu zmatku.

Ovšem jsem toho názoru, že k tomu, že veřejné mínění je zmatené, že americká společnost je do určité míry v krizi, přispěla dlouhotrvající a k žádným cílům nevedoucí vietnamská válka. Nezpůsobila právě ona onen posun v myšlení i nazírání americké veřejnosti?

Vietnamská válka rozhodně hrála velkou roli. Její průběh vzbudil v americké veřejnosti dojem a přesvědčení, že Amerika hraje neblahou roli ve světové politice. Závěr, který z toho mnoho lidí učinilo je, že se tedy Amerika nemá do něčeho míchat, že se má stáhnout, starat se o své vnitřní problémy a pokud se týká mezinárodní angažovanosti, zredukovat ji na nejmenší možnou míru. Mimo jiné také tím, že se nějakým způsobem dohodne se Sovětským svazem v otázce odzbrojení a kontrole nukleárních zbraní, to vše v domnění, že se tímto způsobem zredukuje napětí a že tedy bude potom americký izolacionismus a soustředění na interní americké otázky možné.

To snad není ani tak izolacionismus jako spíše iluzionismus.

Podle mého názoru je to iluzionismus, neboť tento směr nepřihlíží konstantám sovětské nebo měl bych říci: správněji ruské zahraniční politiky, které tu jsou již nějakých 200 až 300 let. Cíli zhodnocení dnešní situace je realistické jedině tehdy, když

karel kryl povídka trosečnická

Seděl jsem na břehu jednoho z moří, na jednom z ostrovů tohoto světa. Bylo nevlidno, mrholilo, navlhlé dřevo ne a ne vzplanout, před hodi-
nou jsem dorazil obsah posledního z kokosových ořechů, jichž jsem byl stejně za oněch pětadvacet let po-
bytu na ostrově přejeden a zival jsem. Vlny omývaly břeh i pláž; lá-
žo-plážo, říkal jsem si staročestinou,
přežil jsi tady pětadvacet let, pře-
žiješ dalších pět. Ale duše nechtila
se jaks s touto skutečností smířit a
prostřednictvím očí vyhlížela loď.

A pak se to stalo.
Na sedmácté vlně vlevo zahlédl
jsem bod. Nejprve jsem tvrdě a bez
zbytečného sentimentu zamítl myš-
lenku „Hele, loď“. Dívod zcela
prostý. Bod byl příliš malý; snad je
to člun, řekl jsem si, leč i to bylo
poněkud nemožné. Kdyby to byl člun,
hýbal by se vlastní silou. Ale třeba
je to bedna. S rumem. Nebo s jidlem.
Co kdyby tam, v té předpokládané
bedně byl corned beef? Nebo kon-
zervy s husími játry, prsy a stehny?
Léta potlačované chuťové buňky se
ozvaly, ústa plná slin a oči zbarvily
se mi krví. Však běda — ještě jed-
no zklamání.

Po půl hodině bylo už jasně vidi-
telné, že na sedmácté vlně vlevo,
jež se změnila už na osmou, neplave
bedna, nýbrž láhev; flaška. Jako ji-
ný člověk řekl jsem si — nu nicovů
— a čekal jsem, až láhev dorazí, že
ji třeba dorazím, když na dně třeba
něco zbylo. Anebo snad — pošta?
Přišlo jich už pěknejch pár, těch
lahví z celého světa, s dopisy pro
nejrůznější adresáty.

Jeden byl adresován jistému Gaiu
Juliovi, zvanému Calligula. Toho pá-
na jsem neznal a písmo jsem přečetl
jenom s obtížemi. Ještě ho mám v
jeskyni v písemnostech, stejně jako
potrhlý grafomanský rukopis jakého-
si Defoa s názvem Robinson. Pchl
A dopis z ostrova Sváté Heleny, ale
to vlastně není dopis, ale plán něja-
kého potrhlika. Píše tam — je nut-
no obnovit francouzské císařství,
svržení Ludvíka plánováno po ví-
tězství nad Prusy, vylodím se v září.
Podpis chybí. Jenom iníciálka „N“.
Věru, podivné jsou cesty moře.

Několik dopisů psaných azbukou
leží na polici také. Z nudy naučil
jsem se azbukou čísti, takže vím, že
jeden dopis zní: Něco se chystá, sdě-
lte carovi, vzpoura je očekávána v
září až v listopadu 1917. Kapitán
lodí Aurora. A datum — 12. 3. 1916.
A ještě jeden list — Vše připraveno,
začneme v únoru příštího roku. A
znovu datum, 12. prosince 1904 s
podpisem Uljanov.

se provede v dlouhodobém historic-
kém kontextu. Z dlouhodobé ten-
dence je přece zcela zřejmý sklon k
expanzi z ruského jádra: nejdříve do
neruských oblastí dnešního Sovětské-
ho svazu, pak mimo ně a nyní ob-
klíčování dalších zemí po moři —
sovětská flotila ve Středozemním
moři, pronikání do Indického oceá-
nu, sovětská prezence v arabských
zemích apod. Tedy americký zahra-
niční postoj je založen do značné mí-
ry na klamných předpokladech, které
vypovídají o amerických hodnotách
a americkém způsobu myšlení. Chci
říci toto — Američané se domnívají,
že o všem je možné se nějak dohoda-
nout. Asi takto: Ty přidáš tam, já
uběru tady, ty uběřeš tam a já za to
přidám tady — a on z toho vyjde
nějaký bargain. Britský historik Ri-
chard Pypes to vykládá jakousi ob-
chodnickou mentalitou amerických
kruhů. Na straně sovětské je naproti
tomu mentalita džingischánského do-
bovyatelství a expanze. Dnes je sa-
mořejmě anachronismem chtít do-
bývat další území a myslet si, že tím
se nějak vylepšuje pozice vlastního
státu. Nicméně tento anachronismus
je stále ještě operativním a ovlivňuje
svým způsobem praktickou politiku.
Čili, když se dva dohadují, mám na
mysli USA a SSSR, je toto doha-
dování založeno na protichůdných
předpokladech.

S myšlenkami na svůj archiv oč-
kával jsem láhev. Konečně! Zapeče-
tého korku jsem si povšiml nejdří-
ve. Láhev neobsahovala nic, jenom
trochu zakaleného vzduchu bylo
vnitř. Žádný dopis, žádná etiketa.
Vztekle jsem bouchl lahví o zem —
a ble! Něco zasyčelo, zamodralo se,
rudě zablesklo a přede mnou stál
tlustý, dobře vypadající padesátník.
Nejprve udělal několik prostocviků,
zíval, vysmrkal se do rukávu a pra-
vil: „Jsem Džin z této láhve. Jsem
ti k službám, pane, cokoli budeš si
přát, má ti být splněno.“

Hlavou proběhly mi ony milióny
přání, jež se za ta léta nashromá-
dily. Nesmíš se ukvapit, řekl jsem si,
nejdříve se ho zeptej, jak to vypadá
ve světě. A jak jsem pomyslel, tak
sem učinil.

„Přááš se mne, pane,“ povídá Džin,
„kam odtud odejít? Nuže řekni zemi,
a já ti povím.“

Nesměle jsem nadhodil — střední
Evropa.

„To těžko, pane. Z posledních
událostí bych uvedl okupaci Česko-
slovenska a povstání v Polsku. Litva,
Lotyšsko, Estonsko, Karelie, půl Pol-
ska, Podkarpatská Rus, půl Rumun-
ska, kus Německa okupováno, krva-
vá bouře v Maďarsku, vojenská vlá-
da v Řecku, finanční nejistota na Zá-
padě, Britské Imperium v troskách,
Severní Irsko...“

„Dosti!“ křikl jsem. „Tedy Asie.“
„Taky špatný,“ na to Džin. „Vál-
ka ve Vietnamu, nepokoje v Laosu,
v Kambodži. Izrael, Sýrie a Egypt ve
válce, masakr v Pákistánu, cholera
a hlad v Indii revoluce v Indonézii,
rozpuštěná Korea, kulturní revoluce v
Číně, komunismus v Mongolsku, a o
Rusku ani nemluví.“

„Poslyš, mohl bys něco pro mne
udělat?“

Amerika se chce tedy stáhnout a
řešit vnitřní problémy. Zřejmě i pro-
to, že jich má více než dost.

To je pravda. Jenže politicky uva-
žující občan si musí uvědomit, že
stát nemůže dělat jenom interní po-
litiku a rezignovat na externí a že
jedna nevylučuje druhou. Naopak, já
se domnívám, že správné pochopení
poslání Spojených států ve světové
aréně by šlo logicky ruku v ruce s
progresivním řešením amerických
interních problémů.

Hovoříte o správném poslání Spoj-
ených států amerických. Jak chápete
toto poslání?

Jestliže hovořím o poslání, tak ne
nutně v tom smyslu, jak si je Ame-
ričané někdy uvědomují, ale jak je
dáno objektivní situací. Amerika jak-
kožto nejmočnější stát světa má dnes
klíčovou odpovědnost, která je zalo-
žena na tom, že cokoliv Amerika
udělá, má své důsledky v mezinárod-
ní sféře. Amerika je odpovědná i za
tyto důsledky. Jestliže se Amerika
stáhne do izolace, uvolní tím růz-
ná omezení a stavidla, která dosud
brání Sovětskému svazu v expanzi.
Tím ovšem oslabí i demokratické
hnutí v sovětské oblasti. Cíli: Je po-
třeba rozhodného mocenského cho-
vání Ameriky ve světové aréně.
Ovšem pozor, by neřikám agresivně
rozhodně, ale sebevědomě inteligent-
ní, kdy světová veřejnost nebude mít

„Tvé přání je mi rozkazem, pane,“
odpověděl Džin.

„Pověz mi něco o Africe.“

„Tu bych ti, pane, také nedopo-
ručoval. Atomové pokusy na Sahaře,
čtyři milióny mrtvých hladem v ob-
čanské válce v Nigérii a v Biafře,
nepokoje v Kongu, diktátorský re-
žim v Jižní Africe a v Rhodézii, ne-
pokoje v Mali, Angole, v Habsi, v
Maroku...“

„No tak jo,“ povídám.

„Zbejvá Amerika.“ Leč v hlase
zněla mi již obava.

„Tak začneme v USA,“ povídá
Džin. „Tedy v USA se zbrojí. Ra-
sový problém, levicové a pravicové
nepokoje, haší, marihuana, drogy a
vůbec — dolar jde dolů. Kuba je ko-
munistická.“

„Hele,“ povídám, „na jihu to ta-
ky nejde.“

Pokud ti nevadí, že se tam stříli,
revoltuje, vraždí a podobně, mohli
bychom se tam podívat.“

„Děkuji, nechci,“ řekl jsem. „Ale
můžeš mi tedy laskavě povědět, kam
odtud odejít?“

„Nikam,“ na to Džin. „Zůstaneme
tady. Nikdo nás tu neruší, je tu klid
a něco k jídlu zařídíme, to nech na
mně. A krásně si tu dožijeme.“

A jak řekl, tak učinil. Přál jsem
si whisky, dostal jsem whisky, přál
jsem si husu, a dostal jsem ji taky.
Občas přijdou milostnice, jídlo je vý-
borné, kultura na zavolání a všech-
no v pořádku.

Jenom Džin mi poslední dobou dě-
lá starosti. Je jakýsi neklidný. Prý
mají dělat jakési pokusy poblíž na-
šeho ostrova. A že s vodíkovou bom-
bou. Ale já myslím, že je to projev
senility. Přeci jenom čtyři a půl tisí-
ce let věku znamená stáří čtyři a
půl tisíce let. Halt, stárneme, braši!

otevřený dopis gilbertu bécaudovi

Vážený pane Bécaude,
máte obdivovatele na celém svě-
tě. Také mezi oněmi 100.000 Če-
chy a Slováky, kteří se po oku-
paci své vlasti sovětskými vojsky
stali emigranty, máte obdivovate-
le. Patřím k nim i já. Považoval
jsem Vás vždy nejen za neoby-
čejně nadaného zpěváka, ale také
za sympatického člověka se sym-
patickými názory.

Dnes jsem dostal z Prahy vý-
tisk časopisu „Tvorba“, datovaný
23. června 1971. Tento týdeník,
vydáváný Ústředním výborem
Komunistické strany Českosloven-
ska, přináší na 14. stránce čtyři
Vaše fotografie a text rozhovoru
s Vámi, jehož autorem je Vlastimil
Macháček. Jistě Vás bude za-
jímát, čeho se rozhovor týká. Zde
je úplný překlad:

— Pane Bécaude, jen tři malé
otázky...

— Prosím.

Kterého československého zpě-
váka znáte a co o něm soudíte?

— Lituji, neznám žádného, a
proto nesoudím nic.

— Býváte někdy smutný?

— To je otázka, pochopitelně,
že někdy jsem smutný. Každý je
občas smutný.

— Když jste sám doma a jste
smutný, jakou hudbu poslouchá-
te?

— Žádnou hudbu neposlou-
chám, právě proto, že jsem smut-
ný.

— Děkuji vám.

— Já vám také děkuji.
Vzpomínám si, vážený pane Bé-
caude na Vaši show, kterou uve-
dla západoevropská televize v
nedávné době; bylo to nedlouho
po vpádu sovětských vojsk do mé
vlasti. Uváděl jste tehdy pražské-
ho zpěváka Karla Gotta. Uvá-
děl jste ho za jistě proto, že jste
ho znal, a znáte ho tedy jistě i
dnes. Proto mne (a nejenom
mne)aráží odpověď, kterou jste
dal panu Macháčkovi: že žádné-
ho československého zpěváka ne-
znáte.

Karel Gott je totiž od určité
doby také politickým emigrantem.
Vy i já máme právo myslet si o
tom, co chceme. Já si smím mys-
let třeba, že Karel Gott měl emi-
grovat dříve, nebo že měl emigro-
vat, abych tak řekl, energičtěji.
Vy naopak si smíte třeba myslet,
že neměl emigrovat vůbec. Ale
nemáte právo tvrdit, že Gotta
neznáte.

Myslím si ovšem, že jste vůči
přispěvateli časopisu „Tvorba“
žádné podobné prohlášení neuči-
nil. Nebylo by to poprvé, kdy
tento časopis vědomě a záměrně
překrucuje fakta.

Byl bych Vám velmi vděčen,
kdybyste se k této věci laskavě
vyjádřil. Pravda z Vašich úst bu-
de zajímat všechny Čechy a Slo-
váky, kteří žijí v zahraničí; a je-
jich prostřednictvím se pravdu
dovědí i naši lidé doma, kteří
Vám podobné otázky jako já
klást nemohou.

Se srdečným pozdravem

Karel B e r a n,
člen redakční rady časopisu
„Text“, Vídeň

Pozn. red.: Dopis byl zaslán 26.
června p. Bécaudovi, aniž přišla
jeho odpověď.

eva sendlerová
rodina
1968-69 (lept)

ho trvajícího postoje, který by sice
pořád byl adekvátní dnešní reali-
tě, ale subjektivně už je tíživým. Spo-
lečnost si chce oddychnout a nějak
ulevit tím, že změní svůj postoj. Od-
tud například psychologický pod-
klad oné přímo dojemné vůle věřit
v koexistenci a raději nevidět všech-
ny konstanty, které přetrvávají z ob-
dobí, jemuž se říká studená válka.

A možnost řešení daného stavu?

Obávám se, že jakási naděje je
pouze v trpělivém poukazování na
všechny tyto konstanty, až jednou to
západní veřejnost a její odpovědní
činitelé opět pochopí a začnou se po-
dlle toho chovat.

Tato prognóza mi připadá však
příliš vágní a řekl bych příliš idea-
listická, zejména tváří v tvář sku-
tečnosti.

Ano, je dost možné, že už je dnes
fakticky pozdě. Ale nevím, co jiného
jedinec v této situaci může dělat.
Může samozřejmě pokřičet rameny a
jít na koupaliště, ovšem jako politic-
ky angažovaný člověk — pokud jím
je — si musí postavit otázku, jak
může situaci ovlivnit. A ovlivnit se
dá jedině tím, že člověk bude trpě-
livě opakovat, jako on sám situaci
vidí.

Pane profesore, děkuji vám za roz-
hovor.

Dopis z domova

...Musím vám napsat o události, která hýbe světem, a když ne světem, tedy aspoň Evropou, nebo tedy aspoň Československou socialistickou republikou, ale tou už docela jistě. Měli jsme tu slavný 14. sjezd komunistické strany. Co vám mám povídat, bylo to slavné, ve všech parcích poutače, které tu slávu připomínají, na všech domech prapory (nařizení) a sem tam praporky i v oknech těch pravověrných. Mile mne překvapil můj otec. Vy ho neznáte, tak pro informaci říkám, že je to mimo jiné i člen milice. Měl už druhý týden „domácí vězení“, to je domácí pohotovost a měl být doma i přes neděli. Strana i vláda, přeslo že ujišťuje, že „získala důvěru mas a velká většina už pochopila“, tak přesto má plně gatě, esenbáci chodí po třech a mají pohotovost a právě tak milice. Ne sice na závodech, ale musí sedět doma, aby byli po ruce. To víte, pro stranu a vládu by bylo krajně nepřijemné, kdyby se něco semlelo, tak by se to muselo hezky rychle ututlat. Jenže on se na ně každý vykašle, sjezd – nesjezd, lidem je to fuk. No a otec, žasla jsem nad jeho odvahou a neukázněností, místo aby seděl na zadku a rozjímal o svatém Leninovi, sebral se a jel v pátek večer do chaty. To koukáte, co? J. E., Praha

ex

Ty tam jsou doby, kdy volební kampaň v klasickém buržoázním slova smyslu charakterizoval tzv. boj o hlasy mezi jednotlivými stranami. Takový volební boj je dnes historickým přezítkem, v socialistické společnosti patří k překonaným záležitostem.

...Beze zbytku padly pod stůl návrhy, jejichž smyslem bylo rozrušení socialistického volebního systému a jeho integrující politické funkce, návrhy spojené s pašální diskreditací voleb z minulého období, s útoky proti jednotné volební kandidátce, s opuštěním třídních socialistických hledisek při navrhování kandidátů, s dokazováním krise zastupitelských institucí vůbec. Nové volební zákony respektují plně vůli lidu...

Prof. JUDr. V. Vaněček, DrSc.
Tvorba, 14. 7. 1971

xxx, praha

a život jde dál...

(dokončení ze str. 1)
prý pracuje jako vedoucí mechanizačního oddělení Krajské lesní správy v Bratislavě, to by bylo ještě poměrně krásné postavení. Víím přesně, že je pouhým řadovým referentem (jen ta „mechanizace“ odpovídá pravdě) v terénním lesním podniku 14 km od obvodu Bratislavy, kde je bez souvislosti se svým funkčním zařazením pověřován sháněním „úzkoprofilového“, nedostatkového zboží, protože prosil lidi ho pořádkem zbožňují a udělají pro něj všechno, především čistě osobně. Je ovšem hliďák na každém kroku jeho byt je střežen a nesmí mít telefon. Mluvil jsem před třemi týdny s lidmi, kteří jej viděli, a ti tvrdí, že vypadá, především fyzicky, mnohem líp než po návratu z Ankary a že nepůsobí už dojmem člověka tak duševně zlomeného jako ještě před rokem. Angažovaní (a postižení) intelektuálové jej ovšem hodnotí jako romantika a ilusionistu, div o něm nemluví jako o obrozeneckém buditeli. Je zajímavé, že jeho paní 21. dne každého měsíce dostává kytici rudých růží, nikdo neví jak a od koho, a fízlové, hliďáci jeho dům, byli kvůli tomu už několikrát vyměněni a jsou bezradní, jak někoho přistihnout při této „provokaci“. Drtivá většina lidu bez ohledu na sociální a inteligenční úroveň,

● V červencových Pro-měňácích, čtvrtletníku, vydávaném společností pro vědu a umění (SVU) v New Yorku charakterizuje profesor Vratislav Bušek situaci po třech letech okupace Československa, doktor Ivan Sviták se zamýšlí nad stavem Československa v kontextu světové politiky, dr. Ivan Plaffanalyzeruje příčiny a důsledky československého jara, Benedikt Korda a Ivo Moravčík vysvětlují neúčinnost mýtu stalinské hospodářské politiky. V beletristické části jsou příspěvky Zdeňky Salivarové, Oldřicha Tomana a Ivana Krause, verše některých básníků, žijících v Československu i verše básníků exilových.

● Třetí výročí 21. srpna připomene švýcarský rozhlas originální a působivou formou, která podává jistou reklamu tvůrčí literární kapacity posrpnového exilu: dvouhodinovou relaci ukávek z povídkové i esejistické tvorby 8 čs. autorů, žijících ve Švýcarsku, mezi nimi Dušana Havlička, Zdeňky Neumannové, Karla Michala, Tomáše Rezáce. Společným jmenovatelem literární produkce, vzniklé až v exilu, je životní pocit člověka v novém prostředí a jeho konfrontace s ním. Doba poslechu: 20. srpna ve 20. hodin večer.

● Soupis čs. židů, žijících v zahraničí, pořizuje nová organizace „Council of Jews from Czechoslovakia“, založená v Londýně. Chce se zabývat historií a kulturou, udržovat vzájemné styky a zkoumat i otázky sociální. Žádá všechny, kterých se to týká, aby zaslali svou nynější adresu na: CJC, 30 Craven Street, London W. C. 2.

● Kladenský Divadlo J. Průchy nastudovalo v pohostinské režii Evžena Sokolovského Shake-spearovu komedii Večer tříkrálový aneb Cokoliv chcete, kterou uvádí přes léto pravidelně na ná-

dvoři královského hradu.

● Dvacet posluchačů Vysoké školy umělecko-průmyslové se spojilo ke společné výstavě v galerii Fronta ve Spálené ulici. Obrazy, plastikou, grafikou, sklem a keramikou vypovídají o svých tvůrčích záměrech.

● Škola flirtu, kterou založili v Salzburku se těší velkému zájmu. Kurs trvá dva týdny. Denně se přednáší jednu hodinu, jak se např. flirtuje s dívkou v divadle, na dovolené, v zahraničí apod. Závěrečná zkouška se koná v místní kavárně, kde žák musí flirtovat s neznámou dívkou tak dovedně, aby s ním šla na schůzku. Teprve potom dostane diplom.

● Dana Štormová vystavuje v letních měsících soubor abstraktní grafiky ve FRANZ-HITZHAUS v Münstern.

● Výstavu konkrétní a kresb Tomáše Rajlichy otevřelo 23. července Gemeente Museum v Haag, kde vždy nacházely útlek jen výtvarníci světové pověsti.

● Jako jednu z posledních premiér před prázdninami uvedla činohra Divadla J. K. Tyla v Plzni Lorcovu tragédii – Krvavá svatba.

● Za Sencem u Bratislavy vzniklo v bývalém pískovišti nyní pět jezer dohromady spojených, které vytvářejí 100hektarovou plochu nazvanou Slunečná.

● Režisér Petr Schulhoff natáčí nový kriminální film s Eduardem Cupákem v hlavní roli – Vrah skrývá tvář.

● Címelia Bohemica je edice faksimilí vydávaných nakladatelstvím Pragopress. V edici vycházejí vzácná díla naší kultury, jako např. Kodex vyšehradský, bible Velislavova apod.

● Výstava evropský porcelán v 18. a 19. století byla otevřena v opavském Slezském muzeu.

● Od 7. do 14. srpna se uskuteční tradiční přehlídka amatérských di-

vadelních souborů 41. Jiráskův Hronov.

● Noviny Národního divadla vyšly opět po delší době obsažným dvojčíslem, ale z důvodů blíže neuvedených se na neurčito loučí se svými čtenáři.

● V podzimní sezóně uvede Národní divadlo v Praze dvě premiéry. V říjnu Dvě vdovy a v prosinci Verdiho Simone Boccanegro.

● Žilina je dějištěm XIII. ročníku mezinárodní matematické olympiády. Zúčastnilo se 120 žáků, vítězů národních olympiád ze 16 zemí.

● V olomouckých výstavních sádkách bude od 20. do 29. srpna opět uspořádána výstava květin – letní Flora 71.

● Přes léto působilo nebo působí v zahraničí řada československých umělců, například výtvarník J. Svoboda, režisér J. Kašík, N. Kniplová vystupuje v Curychu a Düsseldorfu, A. Švarc ve Vídni, v Barceloně a v Berlíně, L. Domaninská zpívala v Belgii, J. Jonášová ve Strasburku, kde rovněž působil R. Jedlička. Z. Svehla hostoval ve Vídni v Zemi úsměvů, dirigent A. Rosen v irském Dublinu.

● Mezi Prahou a Plzní bylo zavedeno, zatím zkušebně, automatické telefonní spojení.

● Přípravný výbor Sva-zu českých dramatických

umělců ve spolupráci s Divadlem na Vinohradech uspořádal koncem května přehledku divadelních představení, která měla prokázat, že je možno dělat takzvané angažované divadlo. Za minimálního diváckého zájmu se hráli Gorkého Měšťáci, Dáblský kruh od Hedy Zinnerové, Pogodinovi – Aristokraté, dramaturgie Vasiljevovi, novely Andělů, a také jedna novinka – Výslech v Havaně od soudobého německého autora H. M. Enzensberga.

● Divadlo Spejbla a Hurvinka se v rámci Wiener Festwochen zúčastnilo světového festivalu loutkářů.

● Vídeňské Burgtheater uvede v příští sezóně tři různé adaptace Haškova Svejka.

● Produkce Supraphonu obnáší letos 3200 nahrávek ve vážném žánru a 4000 nahrávek v malých žánrech.

● Zatímco zásoby nábytku rostou, poptávka není zdaleka uspokojena, protože se žádá sortiment, který výroba nedodává. Oznámila to ČTK.

● Na závěr sezóny uvedla poetická vinárna Viola dvě premiéry, obě v režii Josefa Henkeho. Poeticko-dramatický monolog Jeana Cocteaua Lidský hlas a večer Horovy poezie.

čtete! sdělení redakce

Mnozí z vás jste tentokrát našli v obálce spolu s novinami i upomínku o zaplacení předplatného. Věříme, že ji nezaložíte, ale že přikontrolujete své záznamy a uhradíte dlužnou částku. Je nám trapné připomínat, že mnozí z našich čtenářů odebírají TEXT od jeho vzniku a dosud se spokojili pouze s jedinou platbou. Naše omezené možnosti v administrativě nám neumožňují pravidelně upomínat a věříme v dobrou vůli a často i paměť našich čtenářů. Opakujeme, že jsme a chceme zůstat nezávislým časopisem, který ovšem může existovat jen, pokud čtenáři řádně platí. Upozorňujeme rovněž, že od čísla 4 jsme byli nuceni zvýšit cenu časopisu na 2,- DM za kus mimo letecké předplatné. Docházejí stále ještě platby podle starého předplatného, které musíme přepočítávat na novou cenu.

Naše kanadské čtenáře upozorňujeme, že paní Eva Dentová, naše kanadská spolupracovnice, se nemůže již nadále věnovat zastoupení TEXTu v Kanadě. Děkujeme paní Dentové touto cestou za její obětavou práci, která přivedla do rodiny TEXTu mnoho nových čtenářů. Přejeme ji hodně úspěchů v její další činnosti. Čtenáře současně upozorňujeme, aby se se svými záležitostmi obraceli buď přímo na redakci TEXTu v Mnichově nebo na Klub nových, Box 81, Station D, Toronto 9, Ontario, Canada.

Léto je dobou dovolených, není divu, že na ni odjíždějí i redaktoři a spolupracovníci TEXTu. Příští číslo vyjde jako dvojčíslo 8-9 a můžete ho očekávat na vašich stolech koncem září. Vy však prosím vyplňte složenku, převodku či šek na dlužnou částku co nejdříve. Osud TEXTu leží ve vašich rukách.

máte slovo

Při čtení československých exilových časopisů a publikací som zjistil prenikavý a do očí bijúci nedostatok slovenských príspevkov. Konkrétne v minulom čísle „Textu 71“, ktorý sa vydáva za československý nezávislý mesačník sa mi ani pri najlepšej snahe až na jeden inzerát v rubrike „Seznámení“ nepodarilo objaviť nič, čo by nieslo stopy slovenskosti.

Oživené nakladatelství CCC Books, které sa predstavilo novému i staršiemu exilu s novým edičním radom akoby zabudlo, že ešte stále existujú kvalitní autori slovenskej národnosti. Československému exilu ponúka výber českej literatúry zaoberajúcu sa českou problematikou. Okupácia postihla celé Československo, ale nová kniha Jaroslava Kučery „Pražský srpen“ sa zaoberá len českými aspektmi „bratrské pomoci“. So Slovenskom má spoločného len toľko, že menuje niektorých slovenských politikov a je v nej poznámka z prvých pookupačných dní hovoríaca o tom, že na Slovensku je údajne ešte viac ranených a mŕtvych ako v Čechách. Ostatne, to všetko, čo som sa v novej knihe dočítal bolo už dávno predtým uverejnené v časopise Pavla Tigrida „Světectví“ a podľa môjho názoru nebolo až tak akútne nutné vydávať knihu s tou istou tematikou.

V starších a i v novovzniknutých exilových organizáciách, časopisoch a i v oficiálnych komunikačných médiách komunikujúcich v českej a slovenskej reči je evidentná silná prevaha Čechov a relatívne veľmi malá zainteresovanosť Slovákov. Príčiny tohoto negatívneho javu vidím v tom, že schopní a nadaní Slováci sú znechutení ešte skôr ako mohli začať pracovať a na vedúce miesta sú

výčitku, že organizoval Dubčekův klub, odpovídá obavou, aby mu někdo za 2 roky nevyčítal klub Husákův, předal Gustáv Husák dopis StB, která Hübla vyslychala 7 hodin, a pak s ním zavedla trestní řízení pro „hanobení představitelů republiky“! Přitom právě jeho osud jakoby perzonifikuje osud tisíců intelektuálů: on sám byl úplně nezaměstnan 11 měsíců, než dostal místo spisovatele závad v nových bytech, jeho žena je stále bez práce.

Vdova po Janu Procházce, učitelka, dostala výpověď s platností od 1. května a teď se o ní a její 3 děti starají spisovatelé. Pokud jde o smrt Procházky, nikdo nikomu nevymluví, že ho režim neuštilval a že přes svou zhoubnou chorobu by vydržel snad o 2 roky déle, nebyť skandalizací. Ostatně všeobecně se tvrdí, že sebevražď spisovatelů, z nichž se bezpečně ví o třech, je mnohem víc, zcela jistě je, že Seifert po jednání s Brůžkem a Husákem, v němž se pokoušel nějak zachránit Svaz spisovatelů, dostal během několika hodin těžký infarkt. Úvodníky a komentáře v tisku a rozhlasu, a články, skandalizující lidi, se platí dvoj- až trojnásobnými honoráři. Rozhlas, televize, kina jsou ignorovány, což u filmových představení přináší velké finanční ztráty. Nejhorší vůbec je situace ve školství: jako byly kdysi „právnícké školy pracujících“, zavádějí se od 1. července „pedagogické“ školy pracujících, protože učitelů, počínaje národními školami, bylo vyhozeno z práce nejvíce ze všech profesí, na někte-

potom dosadení ctižiadostiví, ale neschopní Slováci. Žijící zo zvuku svojich dávnych funkcii. Tito ľudia potom narobia viac škody ako užitku a v niektorých momentoch je ich činnosť našej spoločnej veci veľmi škodlivá.

Stano Gilan, München

Z mnoha stran slyším (od lidí, kteří nemají v hlavě prázdno), že je TEXT nejlepší časopis posp-
nové emigrace. Současně s tím bo-
hužel i dílčí kritické připomínky
k jednotlivým článkům: k věcem,
jichž by bylo třeba se vyvarovat.
Jako příklad uvádím číslo 6. Vedle
výborných článků a poznámek se
objeví na straně 2. pod bombas-
tickým titulkem, který slibuje být
nejméně filosofickou úvahou, su-
perdlouhá výzva k založení slav-
istické katedry v Chicagu. Nic pro-
ti tomu. Nicméně text této výzvy
je na pováženou a odráží dost
věrně negativní stránky vskutku
omigrantské logiky. Jaká neúměr-
ná nafoukanost číši z formulací, z
nichž vyplývá, že autoři této vý-
zvy chtějí poučovat mnohatisíco-
vou obec západních vědců o tom,
jak je to se světovým komunis-
mem! Neměně nabubřelá a nelo-
gická je úvaha, že je možno – za-
ložením jedné katedry v oborech
„češtiny a slovenštiny“ atd. –
osvítit příliš „smílivou“ politiku
jednotlivých velmocí vůči Východu.
Jako by zahraniční politika
jednotlivých mocností se mohla
říditi něčím jiným, než jejich vlast-
ními zájmy – o nichž toho ostatně
autoři této výzvy asi mnoho ne-
vědí. Humorně nevědecké je i
zdůrazňování „vědeckosti“ této
zamýšlené instituce. O jakou vě-
du jde, staví-li si jako hlavní cíl
„boj“ proti tomu či onomu a ne
vskutku nezaujatý vědecký pohled
na vytýčené obory? (Jako z oka
vypadlé současným pražským for-
mulacím o úkolech vědy). A úplně
vrchol všeho je vydávat za-
ložení jedné katedry v Chicagu za
„nejbližší smysl našeho exilu“!
TEXT se sice jistě nemůže vyhý-
bat přetiskování nejružnějších
výzev a akcí, ale měl by se na-
příště zabývat jejich formulace-
mi neméně pozorně, než jak to
jistě činí v případech ostatních
příspěvků. A. M., Kolín/R.

Milý Texte,

tak jsem si přečetl se zájmem
„Dopis z domova“ od soudružky
V. S. z Prahy. A jsme rádi, že jste
dopis opravdu olískli. My si totiž
opravdu nemyslíme, že se doma
všichni zbláznili, nebo na vše za-
poměli, jak uvádí autorka dopisu.
Zřejmě si jen plete pojmy. Oblék-
nutí „kabát z taktiky“ není nic
jiného, než rubáška zbabělce a
licoměrníka. Věřme také, že dost
lidí doma čte „Text“ aniž by „tack-
tický“ vstupovalo do KSČ nebo
do Svazu soc. mládeže.

Vítá soudružko, že takový kabát
z taktiky by byl i pro Husa vý-
hodnější? Kdyby totiž byl klidně
odvolal, mohl dít kázat a učít.
Věříte, že Palach nemusel uhořet,
mohl vstoupit do Svazu mládeže
a dostudoval? Jistě měl taky filo-
sofii rád. Co se nám to tu snažíte
namluvit? Mnoho mých přátel
ztrávilová svá nejlepší léta v krimi-
nálech, nedostudovalo, živí se
dnes manuální prací, přesto, že
to mohlo být pro ně „výhodně-
ší“. Opravdu si o sobě nemusíte
myslet nic lichotivého.

Doufám, že redaktorům „Textu“
se tentokrát obličej neprotáhne a
odpověď otisknou. Snad budete
mít příležitost si ji přečíst. Oblék-
la jste přece kabát z taktiky, ne?

Ota Rambrusek,
bez kabátu (taktického).

Vážená redakce Textu

Sedíme tady na ztracené vartě,
kde se sotva potká česká duše, a
v tom nám přišel Text, takže si
dovedete představit, jak nás to
osvěžilo a povzbudilo. Líbí se nám
opravdu demokratický postoj, lí-
bí se nám vůle, kterou z mno-
hých článků cítíme, abychom ne-
byli v exilu zbytečně, což jsou i
naše myšlenky a snahy.

Pro informaci snad ještě to, že
26. září uvádíme v belgické Lovani
mě nejnovější písne s klavírem:
COLUMBAE PACIS ET ALIAE
BESTIAE. Domníváme se, že je
nutno udržovat aspoň povědomí
o tom, že se na nás páchá zločin.

Jan Novák,
Riva del Garda, Itálie

INDEX

Tisková cenzura v naší vlasti zavřela stavidla, ale českosloven-
ští spisovatelé píší dál. Čtenáři mají ještě větší zájem o jejich
nové práce.

Kontinuita české a slovenské literatury nesmí být přerušena!
Tomu chce napomoci připravovaná edice INDEX, která bude vy-
dávat až dosud v češtině a slovenštině nepublikované práce do-
mácích i exilových autorů.

Nové rukopisy Hochmana, Procházky. Mňačka, Lauba, Seluckého.
Beneše a řady jiných leží na našem redakčním stole. S úryvky
z některých prací jste se mohli seznámit prostřednictvím
TEXTu 71, s jinými Vás ještě seznámíme.

Se složením první knižní řady se budete moci seznámit na strán-
kách exilových časopisů.

Věříme ve Váš čtenářský zájem.

Předběžné informace poskytuje:

INDEX – edice Společnosti pro československou literaturu
v zahraničí e. V. Köln/Rhein, BRD. Postfach 410511

ZNÁTE JIŽ NOVÝ CHRYSLER 180? UVAŽUJETE O KOUPI NOVÉHO AUTA?

Zastupuji firmu „Simca-Chrysler“, nejlépe vybavené a nejlibi-
vější vozy v Evropě. Na přání vezmeme výhodně protihodnotou
Váš starý vůz, který stačí jako počáteční kapitál. Zbytek na velmi
výhodný kredit. Splátky až na 30 měsíců (platíte měsíčně 200
až 300 DM). Nezávazně Vás navštívím, vůz Vám předvedu a vše,
včetně daní a pojištění propočtu.

Prodáváme též ojetá auta na kredit.

Obraťte se s důvěrou na adresu:

A. Krémář – Auto Streith – 6711 DIRMSTEIN (Pfalz)
Tel.: 06238/671 WO 5512

HLEDÁM MLADÉHO SPOLUPRACOVNÍKA, který se vyzná
v elektrotechnice, osvětlování a má rád divadlo k trvalému
angažmá. Na podzim několikaměsíční zájezd do Švédska.
Levný byt v Kolíně rezervován.

Milan Sládek, československý pantomimický soubor.

Případné nabídky na adresu TEXTu. WO 8508

K životnímu štěstí Vám pomůže seznamovací
kancelář EDISON
Spojení s krajany po celém světě.
G Frankfurt/M., Münchenerstr. 39, Postfach 16/645,

malý oznamovatel textu

SEZNÁMENÍ

- 28/167, vysokoškolačka, se zá-
jmy o literaturu, hudbu, sport,
cestování, hledá seznámení se
sympatickým a inteligentním
protějškem. Zn.: T. č. v Kana-
dě. WO 8501
- Inžinierka 24/164, rada by spo-
znala sympatického, inteligent-
ního muže. Foto vítané. Zn.:
Najradšej z Mnichova. WO 8502
- 24letá, rozvedená, žijící v New
Yorku, hledá vzdělaného muže.
Zn.: Společné zájmy. WO 8503
- Čech 25/176, v dobrém posta-
vení, hledá sympatickou dívku
k vážnému seznámení. Zn.:
NRW. WO 8504
- Hledám přítele, který také rád
dělá trikový film. Zn.: Pro pře-
hlídku. WO 8507
- Manželé 27/39, hledají manž.
pár z Essenu a okolí. Zn.: Po-
zvání na kafe. WO 8509
- 34/164 středoškolačka, hledá se-
známení se sympatickým mu-
žem – odkudkoliv. Zn.: BRD ne-
ní podmínkou. WO 8510

ADMINISTRACE TEXTU je v pomínkách, ve kterých časopis
děláme, jedním z největších problémů. I zde totiž „pracujeme“ bez
profesionálních zaměstnanců. Přesto bychom však rádi TEXT
expedovali včas, na správná místa a bez zbytečných problémů a
reklamací. Mnohč nám můžete sami ulehčit.

● Nahlásíte-li nám včas případné změny adres, urychlíte tak do-
dávku novin, a navíc dojdou správně ke svému adresátu.

● Upozorníte laskavě nové zájemce o TEXT, aby se hlásili k od-
běru buď objednacím listkem nebo dopisem či korespondenčním
listkem. Dostanou pak TEXT okamžitě.

NÁVOD K PLACENÍ PREDPLATNÉHO:

V NSR buď převodkou z bankovního účtu, či poštovní poukázkou
na

Bayerische Vereinsbank, 8 München 80, Mauerkircherstr. 2,
konto čis. 863 750, nebo složenkou Postcheckamt München,
konto 2306 60,

v zahraničí buď mezinárodní poštovní poukázkou na adresu re-
dakce nebo na shora uvedené konto, převodkou v bance, či poslá-
ním šeku v obálce na München 22, Postfach 207, BRD.

AGIP-SERVICE — HOLUBOVSKÝ

Inspekce vozů, údržba vozů, výměna olejů, pneu-
matik a baterií.

Autopříslušenství ve velkém výběru.

Prodej a nákup ojetých vozů.

Moderní benzínová pumpa, u které budete rychle, dobře
obslouženi — Čeští nájemci se těší na vaši návštěvu.

Nezapomeňte — Mnichov, Bodenseestr. 295 A,
tel. 87 08 61. WO 8508

Svědectví Jaroslava Brodského o GANGU A NETEČNÝCH
v anglickém překladu SOLUTION GAMMA
vyšlo v druhé polovině června 1971.

Distribuce prvního vydání bude na objednávky předem dokončena
nejpozději do 3. výročí okupace Československa armádami Gangu.
Úprava knihy:

Rada A – ve stejném provedení jako české vydání Řešení gama
1500 kusů, cena 5 kan. dolarů.

Rada B – v plátěné vazbě
500 kusů, cena 7 kan. dolarů.

Poštovné: Kanada a USA 50 centů.

Všechny výtisky 1. vydání pro Vaše anglické přátele budou čís-
lované a podepsané autorem.

Objednávky a šeky předem:

GAMMA, Box 2, P. S. „M“, Toronto, Ontario, Canada
Nezapomeňte podat včas svědectví o tom, o čem se mlučit nesmí!
WO 7526

Hledám spolupracovníka, který má zájem o anestezi-
ologii, pro mé oddělení v nejmodernější nemocnici, v lá-
zeňském městě nedaleko Bonnu. Zn.: Možnost speciali-
zace. WO 8514

- 21/175 středoškolačka, milující
cestování, hledá symp. citově
založeného muže do 27 let. Fo-
to vrátím nebo vyměním. Zn.:
Žiji v Bruselu. WO 8511

ADRESY

- Kdo může podat jakoukoliv in-
formaci o Jaroslavu Werthrimo-
vi-Valentovi, nar. 27. 7. 1940 v
Jilově u Prahy. V říjnu 1968
odjel a je patrně v Záp. Ně-
mecku. Zn.: Rod. Durasova z
Děčína. WO 8505
- Lojzu Chladnucha hledá spolu-
žák. Zn.: Ozvi se. WO 8512
- Zoltána Nagy hledá spolucestu-
jící. Zn.: Najdu? WO 8513

PRÁCI HLEDÁ

- Keramik, technol. laborant, 12
let praxe, 4letá keramická prů-
myslová škola v Bechyni, ve
svém oboru. Zn.: Poblíž jehlič-
natejch lesů. WO 8506

RŮZNÉ

- Dr. Oulehla, Vídeň hledá: Dr.
Lacigu. pravděpodobně Bern.
WO 8515

text 71

československý nezávislý měsíčník

Czechoslovak independent news-
paper – Tschechoslowakische
unabhängige Zeitschrift.

Herausgeber BOHEMIA e. V.
Verantwortlicher Redakteur Zde-
něk Salaquarda.

Vydává BOHEMIA e. V., Cze-
choslovak Cultural Committee. Ří-
dí redakční rada. Předseda: Adolf
Müller. Odpovědný redaktor: Zde-
něk Salaquarda.

Adresa redakce: 8 München 22,
Postfach 207. Bankovní spojení –
Bayerische Vereinsbank München,
Mauerkircherstr., BRD. Konto Nr.
863 750, nebo Postcheck München
Konto Nr. 2306 60.

Podepsané články nemusí vždy
vyjadřovat názor redakce. Nevyžá-
dané rukopisy se nevracejí. Toto
číslo vyšlo 31. 7. 1971. Uzávěrka
číslo 25. 7. 1971.

Cena tohoto čísla 2,- DM.

Tisk: LOGOS, München 19,
Bothmerstr. 14.

Náš zástupce v USA: P. F. F. B. A. A. TRIPOLIS CLUB, P. O.
Box 2, Lake Avenue, Westchester County, Yonkers, New York.

V Austrálii posílejte objednávky a platby na našeho zástupce
Rudolfa Sajnera, 273 Cooper Rd., Yagoona NSW 2199, Sydney,
Australia, tel. Syney 709 – 6331.

Na platebních formulářích uvádějte laskavě přesně jméno a
adresu – i na šeku.

PREDPLATNÉ: Evropa (zámoří obyčejnou, lodní poštou) 24 DM,
USA, Kanada, Izrael (letecky) 9 \$ nebo 31,20 DM, Již. Afrika, Již.
Amerika (letecky) 10 \$ nebo 34, 50 DM, Austrálie a Nový Zéland
(letecky) 11 \$ nebo 37,50 DM.

Ceny se rozumí za roční předplatné včetně poštovného.

Půlroční předplatné je poloviční.

Konto tiskového fondu: Bayerische Vereinsbank München,
864 152.

INZERTNÍ ZASTOUPENÍ pro USA, Kanadu a Jižní Ameriku
převzal Tripolis Club, adresa viz výše.

Jsou všichni vaši známi a přátelé již odběrateli TEXTu?

A. Ostrý (pseudonym), Praha:

skutečnost 1968—1970

Podobně jako v Rusku a v jiných východoevropských zemích, vznikl i v Československu „samizdat“. Známí i neznámí autoři glosují a komentují vývoj, hodnotí jednotlivé události a hlavně hledají odpovědi na to, kam a jak zaměřit činnost opozice. Práce jsou tajně rozmnožovány a kolují po celé zemi. Někdy jen ve formě letáku, jindy jednoduchých časopisů. Objevují se však i první rozsáhlejší práce. S jednou z nich chceme čtenáře seznámit následující ukázkou. Jde o kapitolu „perspektivy pozitivní politiky“ z několika set stránkové práce o vývoji v Československu v letech 1968 až 1970. Práce vyjde na podzim tohoto roku v Kolině nad Rýnem v knižnici INDEX.

Tak jsme znovu zaháněni do předlednových poměrů, tentokrát méně „liberálních“, které nám oktrojují moskevské protokoly a jejich domácí stoupenci. Naše národy odmítly Novotného režim — jak se do něho budou vracet a co to bude znamenat; jaké bude mít důsledky a výsledky tato protireformace? Jsme svědky velkorysé i bezohledné snahy o monopolizaci moci i rozumu a vůbec všeho v rukou strany. Jak přijme naše společnost toto nové zničení svobody, autonomie, veřejnosti politického života, degradaci státu, právní nejistotu, pollačování informací, nesamostatnost našeho státu...? Toto „jak“ bude rozhodovat o tom, zda si naše společnost udrží morální zdraví a tvořivý neklid, nebo zda propadne ochromující demoralizaci, v níž se zájem jednotlivců oddělí od „nebezpečných“ snah, směřujících k naprávě celé sociální a politické struktury.

Hrubé potlačení masové aktivity se nikdy neobejde bez smutných důsledků. Z. Nejedlý třeba takto popisuje situaci, jež nastala po znovuoobnovení absolutismu v roce 1850: „Naši lidé, poděšení jeho bezohledností, počali se schovávat, jini, tím i v sobě zmatení, popírali, co vyznávali krátce předtím, jen aby neupadli v podezření, a jini konečně, aby tento svůj obrat přímo dokázali, počali dokonce udávat nebo jinak překážet těm, kteří si zachovávali i nyní ještě trochu sebevědomí a zásadní i osobní hrdošti“. Přitom nebyl bachovský absolutismus tak bezohledný, jako je náš oktrojovaný režim, a ani občané nebyli tehdy v takové naprosté závislosti na státu, jak je tomu dnes, kdy už nemáme anarchii, máme však něco horšího; tak aspoň Dubrořubov soudí o stavu, kdy jedna část společnosti neuznává žádný zákon (nebo si vydá jakýkoli) a kdy pro druhou a větší část společnosti je zákonem každý krok, každý rozměr části první.

Kdo se za této situace bude stavět do riskantní a z mnoha hledisek tedy i „hloupé“ pozice těch, kteří si dále vedou svou a sbírají za to všelijaké rány a nepřijemnosti a snad i skrývanou a jen soukromě sdělovanou úctu či vděčnosti? Před očima nově souhlasících, jimž se tím zjišťuje svědomí a způsobuje neklid? Před tváří cyniků, kteří na půdě nezměnitelnosti žijí svůj život jak se dá a bez ohledu na vznešené ideje, kteří plně užívají ve sférách, v nichž se dá užívat a kteří jsou vyrovnáni s tím, že není harmonie mezi životem jedinců a společností a že oboje je deformováno? Před očima lhotejných, pro něž je to jen bláznovství a marným voláním a také a hlavně čímsi nebezpečným, neboť oni už „zesoukromnili“, a tedy zúžili svůj morální život a etická kritéria, a tak znehodnotili svou lidskou hodnotu a důstojnost? Před tváří sebevědomých strážců čistého ohně — zánícených i konjunkturních — kteří mají všechno a všim prokazují svou převahu a vůči jejich libovůli je logika bezmocná? V situaci, kdy se před existencí tlakem rozpadají přátelské a jiné svazky a kdy i chování některých přátel prohlubuje pocit osamocení? Jak při tom všem neupadat do skleslosti, zoufalství a znechucení, do malichernosti, směšnosti, pláně zvanivosti a hádavosti, a jak zůstat v nepřijemném prostředí důstojným činitelem jeho negace?

„Očista“ je tak dalekosáhlá, že vytváří hrozbu pouště a prázdna pro budoucnost. Zdroj krize se vidí v „pravici“, a tedy v síle, jež

se nejvíce angažovala v reformách zaměřených proti skutečným příčinám krizového stavu naší společnosti. Postupuje se proti reformátorům, kteří si hloubku krize uvědomovali, nikoli proti jejím příčinám — proto se výbušiny a hořlaviny dále akumulují a rozmnožují, zároveň se však neuprosně zúžují a ochromují síly a mož-

nosti působící proti jejich nebezpečnosti. Požár a výbuch jsou tlumeny policejními prostředky, ty však jen hlídají nebezpečí a nemohou je odstranit. Krize trvá, protože trvá její příčina; trvá tak i možnost katastrofy, a z tohoto hlediska by měl i dnes každý, komu věc veřejná není lhostejná, hledat své místo a určovat svůj postoj k událostem. Naše všední dny, naši každodennost neustále dramatizuje „konsolidační“ publicistika, ale to je jen vnější a hodně operetní nebo pavlačová dramatizace; snaží se popřít mimořádnost našeho postavení a opravdové drama a napětí přítomné v naší skutečnosti. Nemůžeme si stěžovat na nudu, protože toto hlubší drama visí ve vzduchu, každý je cítí a skoro každý tuší mimořádnost deroucí se nezadržitelně do našeho života — i proto se už u nás byrokraticko-konzervativní hlídači společnosti necítí a ještě dlouho nebudou cítit bezpečí a suverénní; a nervózní vedoucí nic dobrého vedeným neslibuje.

Je tedy „strana vyloučených“, která se ještě rozrůstá, a která v našich poměrech je a bude politickým faktorem — jako představitel jiného programu, jako alternativa dnešní politiky. Představuje kontinuitu s československým jarem 1968 a se všemi nadějemi, které s ním naše společnost spojovala. Proto má ke společnosti užší a organičtější vztah než oficiální sebe samu izolující komunistická strana — je s veřejností nyní ve stejném postavení, ba je na tom dokonce hůř než bezprávní „nestranníci“. Proto je „strana vyloučených“ přirozeným předvojem.

Oficiální strana obviňuje „pravici“ z morálního teroru; sama však chválí přepadení ČSSR a brutalitu intervence, rozbití autonomie všech organizací i drastickou čistku — jakými ideály je to nesené? Co nabízí společnosti a mladé generaci? Všechny potlačuje a chce, aby ji všichni uznávali. Její nihilismus k potřebám společnosti však nemůže vyvolat nadšení a souhlas, a to se také zračí v rozkladu „pracovní morálky“ i

v jiných věcech, které lze přičíst „pravici“ jen polud, pokud jsou tyto negativní projevy reakcí na pošlapání hodnot, ideálů a svobody, jejichž mluvčím „pravice“.

Jak se tedy může takto rozdělená společnost chovat? Před Lednem nebylo možné vyhnout se rozdvoujení a předstírání; pak se to prolomilo a zavládla otevřenost až přílišná a dnes se znovu vnucuje stav, v němž to bez přetvářecí rozdvoujení nejde — hlavně tam, kde je co ztratit. Vyřčená slova lze sice odvolat, ale přesto zůstávají v naší skutečnosti a v našem vědomí — nelze je vyhubit. A tak i dnešní rozdvoužení je už jiné, protože je neustále měněna nejen abstraktní morálkou, ale i idejemi šedesátého osmého roku; a tuto „jinost“ si společnost uvědomuje a také je jí připomínána — i negativně, neustálým zdůvodňováním politické, morální a jiné „viny“ za to, co je vlastně její velkou zásluhou a tradicí. Tak se šíří pocit bezvýchodnosti, slabosti a bezmocnosti, což je živnou půdou pro fata-

lismus a různé politické pověry, kterým nelze čelit, protože vítězové vedou jen monology a jejich propagandistický monopol je dobře a mocensky stržén. A tak se může téměř bez omezení potlačovat přesvědčení i všechno svobodomyšlenkové a myslící a chránit omezené, podle a kariéristické, pokud se tváří „internacionálně“ a antipravicí.

Organický charakter polednové politiky se všelijak mate tím, že se okrajové a extrémní či konjunkturní vydává za její vnitřní pravdu — tak je tomu s „odhalením“ o V. Černém, Procházkovi i jiných — a přitom neslyšíme a nechteme seriózní polemiky s těmi materiály, které tvoří její skutečné teoretické východisko i zdůvodnění.

Požaduje se od nás, abychom se vzdali vlastních názorů, poznání a přesvědčení; abychom se vzdali představy, že můžeme sami posuzovat svět kolem sebe, či myšlenky, že nám přísluší nějaká nezádatelná a nezrušitelná práva; máme se tedy vzdát vlastní svého charakteru a své osobnosti, chceme-li být mocnými uznání za osobnosti, za lidi charakterní, oprávněné, důstojné, přesvědčené a rozumné, jimž je pak možno promíjet menší odchylky. A když se všeho toho nevzdáme, pak je naše osobnost a náš rozum jen „hloupost“, „nepolepsitelnost“, „zlá vůle“, „zrada“. Ale jak dalece a jak dlouho lze beztržně a bez hluboké demoralizace popírat či skrývat přesvědčení a předstírat souhlas s tím, co se vnitřně odmítá? I toto zlo se obvykle ospravedlňuje tím, že je nutné k odvrácení, ještě většího zla; a co dělat, když tak mnozí jsou závislí na vůli či libovůli těch, kdo mohou rozhodovat o jejich existenci, o tom, zda budou nebo nebudou na vysoké škole a jinde?

Taková půda je příznivá pro despoty a morálkou despotů; mohou ukázat zlou tvář, ale také do brotu a velkodušnost(!) — ne proto, že jednají ve shodě s právem, ale proto, že jim se tak zlíbilo. Jde o tlak a tlakům se podléhá a podléhá demoralizuje i tím, že obrat jedněch ospravedlňuje obrat jiných — takový je zdroj, smysl a

dosah např. i Zátopkova „obratu“.

V takové situaci a v takové společnosti se rozpadá vědomí politické a mravní odpovědnosti, spravedlnosti a cíle, protože se hanobí rozum i touha po spravedlnosti, svobodě a občanské rovnosti. A protože sdílet nebo trpět toto hanobení znamená zajišťovat si existenční jistotu; rozpadá se úcta k právu. Protože se k němu nechovají s úctou ani jeho tvůrci; rozpadá se přímot a otevřenost — nesou sebou přece jen nepřijemnosti. Je tedy tak snadné podlehnout bezradnosti — je pro ni mnoho důvodů.

Bezradnost je nevyčerpatelná a také se potřebuje ospravedlnit — proto k mnohému opravňuje a mnohé omlouvá; z ní bují marasmus, cynismus, demoralizace i praktický a duchovní nihilismus. To je svět odlidštěný, svět bez víry a ideálů i bacil zla pro mladé generace. Zase se hodně mluví o mládeži, nepřevažuje však pozitivní, ale pacifikace překonávající novým centralismem polednovou autonomii a z ní plynoucí společenský význam i společenské sebevědomí jejich organizací. Pisárev kdysi napsal, že „chránit mládě pokolení znamená chránit myšlenky, které jsou náplní jeho rozumového života, a které řídí jeho činy“. U nás se však zase mládě chrání před nedovolenými myšlenkami a varuje před samostatnými činy, a to je ochrana deformující, protože nepřipouští ani praktickou ani intelektuální samostatnost.

Nejaktivnější části naší společnosti jsou tak nuceny k oblomovštině, která v nich není. Nechtějí ležet v posteli a nečinně snít. Jednaly dříve a touží i dnes po činnosti, ale okolnosti svazují a nedovolují. Z tohoto stavu vyrůstá náhradní aktivita — třeba pečovatelského typu nebo nekonečného řečnění, vtipnosti a ironičnosti i švejkování. Tak se může znovu formovat také ona povrchní, roztržitá, málo přemýšlejší a přesto sebevědomá opozice, jak ji známe z dob A. Novotného, a o níž dnes víme, že měla lvi podíl na škodlivých a situaci komplikujících extrémních polednových dobach; a tak se také může rozšiřovat okruh těch, kdo pohrdnou činností v době, kdy ji bude třeba. To je nebezpečí, nikoli však neodvratnost; ta vládne jen ve spici a nehybné společnosti. Jinak není situace nikdy tak strašná, aby vyloučila veškerou praktickou a zvláště intelektuální aktivitu sjednocující opozici a dávající ji hlubší smysl. (Samo slovo „opozice“ má u nás nádech protiprávnosti, ale to není vina opozice; to je zásluha systému, v němž se, v demokracii běžné a dokonce i naší ústavou předvídané, formy aktivity považují za nepřijatelné.)

Co pro nás v této situaci může být zachytným bodem? Některí uvažují tak, že naši vlastní aktivitu úplně vylučují — rozjímají o možnostech reformního pohybu v SSSR a jeho možných důsledcích pro nás a jiné socialistické země; o sovětsko-čínském sporu a jeho možném vlivu na sovětskou politiku; o nové levici a různých silách, hnutích a myšlenkách, v nichž se naznačují nová pojetí internacionalismu a organizace světového komunistického hnutí. To jsou důležité věci, jež se však lehce mohou změnit v opiátu, pokud se o nich uvažuje jako o základních momentech, obsahujících rozřešení naší domácí hádanky. Rozklad je značný a lidé jsou hodně zklamáni, což komplikuje otázku kdo s kým (i když dost přesně víme proč a co dělat — myslím zde na strategické cíle polednové politiky, zpřesněné a zbažené nedůsledností). Porážka sama o sobě demoralizuje a forma naší porážky — „realistický skluz“ od srpna k 17. dubnu — toto nebezpečí ještě zdurozuje: lidé byli ochotni poskytnout podporu rozhodným akcím „dubčekovců“, oni sami však tuto ochotu tlumili. To je důležitý fakt. A teď je před námi to, co už bylo rozbito — v nové formaci s novým sebevědomím, s organizovanými stoupenci i s novými formami lhotejnosti politické i morální. Fronty, řadu měsíců po srpnu ještě tak ostré a jasné, se začaly stírat. Začíná miseň a proslupování. Konzervatismus radikální si udržuje odstup, ale konzervatismus mímější

je v naší skutečnosti přítomen jako určující prvek — s mnoha podobami i oporami a nikoli jako pevnost ohraničená hradbami; zakořeňuje se v našem životě a podřizuje si ho nejen mocenskými, ale i mnohými jemnějšími formami; zbavuje se každé konkurence a nedovoluje jinou iniciativu — je silou dusící i našeptávající, rozleptávající a rozkládající, silou ohlupující, slídící i otravující a zne-možňující jasně vidět a jasně uvažovat.

To všechno je pravda a proti tomu se musí stavět naše domácí aktivita. Zatím u nás nemohou dnešní vůdcové „poskytnout“ demokracii a svobodu všem, okamžitě by se zformovala alternativní politika. Konsolidace, jak se ji dnes rozumí, by měla tedy trvat tak dlouho, až demokraté a vůdci, kdo mají v hlavě jinou než oficiální linii, vymizí a převycho-vají se; až tedy vznikne taková situace, v níž se mohou povolit otěže, protože toho snad nikdo „nezneužije“ k nerozváznostem. V nějaké míře se jim to asi podaří — v jaké, to bude záviset především na naší vlastní aktivitě. Ale jen v nějaké míře a tedy jsou také meze konsolidační politiky. Každá dynamická společnost musí skřípat a zdrhovat, jestliže není s to uvolnit co nejvíc nápaditostí, aktivity a iniciativy. Demokracie byla a stále ještě je optimálním prostředkem pro takovéto uvolnění — potud je i objektivní nutností a zůstane ji do té doby, dokud se nenajdou jiné aspoň stejně účinné prostředky. Nikdo se novyhe potíží vyrůstajícím z nedemokratického režimu a tedy i občasným demokratizačním vlnám, které na podstatě věci nezmění téměř nic, jestliže je obklopuje podezřívavost a jestliže se nemohou stát normálností.

U nás se dnes nazývá normalizací právě návrat společnosti do nevyhovujícího a tedy nenormálního stavu a důsledkům tohoto rozporu se nikdo nevyhne. Tak se i dnešní režim bude muset „liberalizovat“ a ani jeho dnešní militantní praxe to nevyvrátí, neboť v ní je odveta i strach z nové opozice. Pokud přejít k pozitivní politice jsou i dnes patrné, i když jsou zatím ještě omezené a budou se jistě i v budoucnu prosazovat s potížemi. „Stav boje“ se bude stále připomínat a oživovat, neboť v něm je síla a význam určité koncepce a určité elity, kdežto pozitivní a nemilitantní politika přesouvá těžší významu na jinou koncepci a jiné elity. To působilo brzdivě za Novotného, a tak to bude působit i nyní. Normalizace — ve smyslu uvolnění a tedy „liberalizace“ — se však přesto bude prosazovat, protože jinak by se nemohlo uplatnit univerzálnější vidění, bez něhož nemůže společnost z permanentních potíží vyjít. Bude to zřejmě cesta výkyvů i návratů a periodického potírání různých úchylek, což je specifický nebo specificky deformovaný způsob, kterým se nedemokratický socialismus vyrovnává s neodbytnou potřebou změny. Zmaří se přitom mnoho energie a ještě víc se zanedbá, přesto však bude patrný vzestupný pohyb, který málo rozumějící přičítou k úspěchům jeho politickým organizátorům. Ti rozumějící jim však přičítou k tíži především zbytečné výdaje i všechna zanedbání a zdržení.

